

**Президенту
А. ТхакІущынэм
къыфэгушІох**

**Лъытэныгъэ
зыфэсшырэ Аслъан
Кытэ ыкъор!**

Укызыхъугъэ мафэм фэшI
сыгу кыздеIэу сыпфэгүшIо!

Цэргэнийгээ опыгыгшхоу иу-
лэм, уишлэныгээ куухэм, зэ-
хэшкё чанэу узэрэшытым
яшлуагыэкё республикэм дэ-
гёу пэцэныгээ дызепхан,
регионым ыпашххэ ит соци-
альнэ-экономикэ пшгэрыль-
хэр зэшлохыгэнхэм атегып-
сыхыгээ зэхёкыныггэхэр
пшлынхэ олгэкы.

Юфшэнэмыкнэ амалзу пэ-
кнэлэхэм ыкн цыфыгышхоу
пхэлэым яшлуагыэкнэ джыри
республикэм, Урысыем хэ-
хьонгыгэ ашыным тегэп-
сыхьягыгу тапэкн гьэхьягы
хэлэу узэрлэжыштэм си-
цыхьэ тель.

Псауныгэ пытэ уилэнэу,
уилофшлэн гэхъягэхэр шы-
пшылэнэу, шлоу шылэр зэклэ
кыбдэхунэу сыпфэлыло!

**Урысые Федерацием и
Правительствэ и Тхьаматэ
ианэрэ гүадзэу В. ЗУБКОВ**

**Лъытэныгъэ
зыфэсшӀэу Аслъан
Кытэ ыкӀор!**

Спортымрэ туризмэрмрклэ,
ныбжыкклэ политикэмклэ Ми-
нистерствэм ыцлклэ ыкн сэ
сшхэкклэ укызыхугтэ ма-
фэм фэшн сыпфэгүшл! Пса-
уныгыгэ пытэ уилэнэу, лэнэ-
тэршхоу пылымг гэхьагэ-
хэр шыпшынэу, Адыгэ Рес-
публикэм хэхьоныгэ егэ-
шыгэнымклэ гухэлэу уилэ-
хэр зклэ шылэныгэм шы-
хырыпщынхэу сыпфэлъял.
Ори, кыппызблагэхэми на-
сып шыуилэнэу, шыуилофхэр
кыжбүдэхүнэу шыуфэсэл!

**Урысые Федерацием
спортымрэ туризмэмрэкIэ,
ныбжъыкIэ политикэмкIэ
иминистрэу В. Л. МУТКО**

**Льытэныгъэ
зыфэсшырэ Аслъан
Кытэ ыкъор!**

Укызыхъугъэ мафэм фэшI
сыпфэгүшю!

Уйгухэльхэр зэкIэ кыбдэ-
хунэу, псауныгэ пытэ уиIэ-
нэу, уиIофхэр зэпыфэнхэу
сыпфэлыаIо. Мафэ ктэс шIу
нэмыкI кыпфимыхынэу
пфэсIо.

А. КУДРИН.

Президентым ыцІэкІэ
шІуфэс телеграммэхэр
джыри къэкІох.

Административнэ пэрыохъухэр техыжыгыэнхэм кыыфэджагъ

Владимир Путинур Урысые Федерацием исубъектхэм япашэхэм кьяджагь административнэ пэрыохъухэр псэолъэшлыным шытехыжыгыэнхэм илофыгьо ашхъэклэ аналэ тырагъэтынэу.

Регион хэбхьоньгээм иЮфгыбохэмклэ Правительствэ комиссием изэхэсыгъо бэдзэогъум и 15-м Волгоград шыкыуагь, Урысыем и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир Путиньм ар зэрицагъ. Урысыем ирегион зауэлэм япашэхэм, федеральнэ министрствэхэм, кьулыкьухэм, ведомствэхэм ялыкьлохэм, джащ фэдэу Урысые Федерацием и Генеральнэ прокуратурэ аналэ псэольшыньм ыпашьхьэ ит административнэ пэрыохьухэр тыхьжыгьгэнхэ зэрэфам тыраригьэдзагь. Мы зэхэсыгъом иЮфшлэн хэлэжьагь Адыг Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан.

Экономикъ кризисым псэолъэшһынми щихуагъап: блэкһыгъэ илъэсым проценти 6,5-кӀэ нахъ макӀу псэуальэхэр атыгъэх. Владимир Путиным зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, псэуальэхэм яшһын кызэтырамыгъэуоцоным пае кӀэралыгъо мытӀкушхо кыыхагъэкӀыгъ. ГушһыӀм пае, блэкһыгъэ илъэсымрэ мыгъэ иапрэ кӀэлӀэныкӀорэ зыпштӀэхӀкӀэ, псэолъэшһынми ӀыпӀэгъу егъэгъотыгъэным пае кӀэралыгъом сомэ триллион кытӀлупшыгъ.

— Охтэ кыхьэм кыкълуц чиновник-хэм зэрээдырамыгъэштэшгурэм, моно полизмэм Иофэу етхыжыагъэр кызэты-рядгъэгъуэу хъуштэп, — кылуагъ Уры-сые Федерацием и Правительствэ и Тхы-матэ. — Тэ пшъэрлыгъу тилэр — бизнес-идеэмпрэ проектымрэ къащегъэжыагъу унэр агъэсыфхэ нэс бюрократическэ фи-нанс пэрыохъухуэ ыклэ нэмьк пэрыохъу-хэу шылэхэр нахь маклэ тшлхнхэр ары.

ПсэолъэшынэмкІ административнэ пэрыохъухэр шыгъэзыегъэнхэм тегъэлсы-хьагъэу унашъохэр федеральнэ Іэшхъэ-тетхэм аштагъэх, ишыкІэгъэ планхэр к-вагъэхазырыгъэх ыкІе аухэсгъэх. Влади-мир Путиныр субъектхэм япашэхэм к-ва-джагъ унашъоу аштагъэхэм блэкІ имызу арыгъознхуэ, ашкІе муниципалитетхэм зэпхыныгъэ пытэ адыряІэнэу. Къэлэгъэ-псыным ехьылІэгъэ Кодексым кэгыш-дэлыгъэгъэ шапхъэхэм адиштэу 2012-рэ

илъэсым шылэ мазэм и 1-м нэс чыплэ планированиемкӀэ документхэр зэкӀэ агъэ-хъазырынхэ зэрэфар ащ агу кыгъэкӀы-жыгъ. Ау мы илъэсыр имыкӀызэ Федера-циейм исубъект пӀпчӀ псэолъэшынм ад-министративнэ пӀрыохуэхэр зэрэщыгъэ-зыещт программэр кыгъэхъазырын фак.

Правительствэ комиссиём изэхэсыгъо Адыгэ Республикэм и Президенту Тхьаклушынэ Аслан кышыгушылэзэ хигъэунафыкыгъ блэкыгъэ илъэсэм сомэ милиарди 7,8-рэ зыосэ псэолъэшын Ioфшлэнхэр Адыгеим зэрэщагъэцклагъэхэр. Квадратнэ метрэ мини 125,7-рэ атыгъ, гъэрэклорэм нахы ар фэдизрэ ныкборэклэ нахыб. Ащ щышзу процент 86-р унэ псэолъэшыным тэфэ. Мы илъэсэ псэолъэшынымкӀэ гъэхагъэхэм кыкырагъэчрп.

Урьсыг Федерацим и Генералнэ про-
куратурэ уулгэкунхэр зызэхещэхэм,
республикэм чыплэ зыгэлорышлэжынымклэ
иорганхэм хэукюныгыгэ зуулэхэр ашл-
гэххэу кыхихгэщыгэ. Республикэм ипашэ
республикэм игьэлэжлэклэ хабзэ иорганхэм
мы лэныкюм законодательствэр кышчы-
дэлытэгэным илофыгыо анахьэу аналэ
зэрэтырагэтырэр, ищыклэгэ амалхэр
зэрээрэхэрэр хигьэунэфыкыгы. Гушылэм
пае, муниципальнэ образованиеу «Ябло-
новскэ кьэлэ псэуплэм» хэукюныгыгэхэр
кышчыагэщыгэх. Псэуальэхэр атлу-
пщынхэмклэ иизын кязытырэ лэлу тхы-
гыи 100-м ехьоу алэклагэхьагэм зэрэхп-
лэнхэ фэе плалэхэр аукьагэх. Ащ эп-
хыгьэу зигугуу кэтшлыгыгэ муниципаль-
нэ образованием ипашэ илэнатлэ йагэ-
кыгы, 2009-рэ илэсым ичэпыогьу мазэ
пэщаклэ хадзыгэ, хэукюныгыгэхэр зэклэ
дагэзыжыгэх. Кьэлэгэпсны йофшлэ-
ным эпхыгэ информацийоннэ системэм
игьэлорышлэнклэ пшээрылгэхэр Адыгэ
Республикэм чыплэ зыгэлорышлэжы-
нымклэ иорганхэм зэрамыгэцэклагэхэм
эпхыгэ унашгэхэри аштагэх. Непэ еху-
лэу хэукюныгыгэхэр зэклэ дагэзыжыгэх,
информационнэ базэр зэрэщытэу электрон-
нэ шылэклэм тырашагэ.

Муниципальнэ образованиеу «Тэхүтэ-мыкёе районым» чыгу 1аххэр кыащыратынхэм яхып1лгээ лъэу тхыпхэм игьом зэрахмыплгагэхэм фэгъэхыгъу Адыгэ Республикэм и Президент зэрэхыгъунэ-фык1ыгэмк1э, чыгум епхыгъэ зэфыщы-тык1эхэм алъэныкык1э чып1э зыгъэоры-ш1ажыным иорганом ялофш1эн гъунэ лфыфгъэнымк1э субъектым полномочи-хэр и1энхэр законодательствэм кыащы-дэлгытагъп. Ащ епхыгъу административнэ пэрыохыхэр икыоу шагъэзыенхэ алъэкырэп. Республикэм ипашэ Владимир Путини, нэмык1хэу Правительствэ комиссие хэлжыагэхэми игыо афилъэгубгъу Урысые Федерацием исубъектхэм полномочие гъэнэфагэхэр ятыгъэнхэр.

— КъэлэгъэпсынымкӀэ къаралыгъо фӀо-фашӀхэр, уплъэкӀун пшӀэрылхэр, лизып ытыгъэным епхыгъэ пшӀэрылхэр нахышӀоу гъэцӀлгъэнхэм атегъэпсы хъэгъэ Ӏофтхъабзэхэм яплану мазкӀэ узкӀлӀэбжымэ Урысые Федерацием и Правительствэ иунашгъокӀэ аухсыгъэр игъо дэдэу ыкӀи ишыкӀгъэ дэдэу шыт, — къызгъэфхысыжыгъэ Правительство — комиссием изэхэсыгъо икӀзуххэр ТхьакӀу-шынэ Аслан. — Мы планым амал къытышт тызыхӀплгъэ Ӏофыгъор тӀэкӀу нэмӀэм и зэшӀотхынэу ыкӀи къэлэгъэпсынымкӀэ отраслэм тапкӀэ хъхъоныгъэ ышынымкӀэ ар лӀэпсэ пытэу хъушт. Республикэм илӀшгъхъэтетхэм афӀлӀэкӀыштыр зӀкӀэ ашӀшт псэолтӀшыныр республикэм икономикӀ хъхъоныгъэ фӀлорышӀынымкӀэ.

Правительство во комиссион изэхэсыгыюу Волгоград шыкгуаггэм ветеранхэм унэхэр яггэгготигыэнэм илофыгуи шылыггэггэггэх. Ащ эрэггэхаггэууныфыкыггэмклэ, ветеранхэм афагадэхэрэм, алгэр чэггэюу, 2005-рэ илгэсым иггэггтхэпэ мазэ юж чэггэюу хэуцуаггэхэм унэхэр яггэгготигыггэнхэмклэ программэм иггэггклэн джыри лыаггэклотэггт. Кыхыащт илгэсым шеггэггэаггэу дзэ кгулыкгушлэхэм ыкли дзэм кыхэккыжыгыггэ пенсионерхэм унэхэр ззэраггэгготигытхэ программэр шыггэныггэм шыпхыраггэу аублэггт.

**Адыгэ Республикэм и Президент
ипресс-къулыкъу**

Ишлагъэхэр Москва кыщагъэлыагъох

Къэбэртэе-Бэлыкар Республикэм инароднэ сурэтышлэу, художествэхэмкIэ Европэ академием хэтэу, шIэныгъэхэмкIэ Адыгэ дунэе академием иакадемик гъэшIуагъэу КIышгъэ Мухьадинэ илошлагъэхэм якъэгъэлыгъон художествэхэмкIэ Урысые академиеу Москва дэтым джырэблагъэ кыщызы-луахыгъ. СурэтышIым ыныбж илъэс 70-рэ зэрэхурэм ар ипэгъокI, «Гимн красоте» ащ зэреджагъэр. ИошIэгъагъэу илъэхэр, «Защита дикой природы» зыфиIорэ сериер, икартинэу Максим Вознесенскэм ыугъоигъэхэр ащ кыщагъэлыагъох.

Торжественнэ зэхыхэр кы-зэлуихыгъ художествэхэмкIэ Урысые академием и Прези-

дентэу, скульпторэу ыкIи сурэтышIэу Зураб Церетели. Джащ фэдэу КIышгъэ Мухьадинэ кыфэгъушIуагъэх, тапэки гъэхъагъэ ышIынэу кыфэ-лэлуагъэх Урысыем исурэ-тышIхэм я Союз итхьаматэу Андрей Ковальчук, нэмыкIэу искусствэм щызэлъашIэрэ цыфхэр.

АР-м и Президентэу Тхьа-кIушынэ Аслъани зэлъашIэрэ адыгэ сурэтышIым имэфэки ипэгъокIэу къэгъэлыгъоньыр Москва кызырэгъушIуахыгъэм фэшI зэрэфэгъушIорэр кызычиIорэ тхылъ фигъэхыгъ. Iэпэлэсэныгъэшхоу хэ-лэымрэ ИошIэныр шIу зэ-рилгъэгурэмрэ яшIуагъэклэ ис-кусствэм имастерышхэхэм

ясатыр КIышгъэ Мухьадинэ зэрэхуцагъэр, иродинэ цыкIу ыгукIэ кызырэгъушIуагъэр илэ-шлагъэхэм кызырэгъушIуагъэр ащ кыщагъэ.

«Гимн красоте» зыфиIорэ къэгъэлыгъоньыр мы илъэсым имэзэе КъокIышIэм щыпсэурэ лэпкхэм искусствэхэмкIэ я Къэралыгъо музей и Темыр-Кавказ къутамэу Мыекъуапэ дэтым апэу кыщызылуахы-гъагъ. Художествэхэм я Уры-сые академие ар бэдзэогъум и 25-м нэс шыклошт, нэужым эк-спозиционер Налшык, Краснодар, Абхъаз Республикэм ащыIэшт.

УФ-м и Президент дэжэ АР-м и ЛыкIоу щыIэм ип-ресс-къулыкъу

Псэу тызашьорэр, цыфхэм ятхьаусыхэхэр

Роспотребнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и Гъэ-лорышIапIэ епхыгъэу зэхэ-щэгъэ Общественнэ советым зичэзыу зэхэсыгъоу бэдзэ-огъум и 15-м иIагъэм мы ИофыгъуитIур ары анахэ шхьаIэу щыщыгъэхэр. Зэ-хэсыгъор зэрищагъ Къэра-лыгъо Советым — Хасэм со-циальнэ политикэмкIэ ыкIи псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкIэ и Комитет итхьама-тэу, мы советым ипащэу Та-тьяна Петровам.

Адыгэ Республикэм щып-сэухэрэм мы лъэхъаным псэу агъэфедэрэм изытет советым хэтхэр щигъэгъозагъэх Рос-потребнадзорым АР-мкIэ и Гъэ-лорышIапIэ иотдел ипа-щэу Е. Коваленкэм. Ащ идок-лад кызырэгъушIуагъэмкIэ, республикэм непэ псыкъэ-клопIэ 385-рэ ит. Цыфхэр зэ-шьорэ псыр алэклэгъэхъгъэ-ным игупчэ системэ зыкI зы-лылIэсыр республикэм щы-псэурэм ипроцент 76,7-р ары.

Сыд фэда адэ а псыр? Док-ладым кызырэгъушIуагъэ-щыгъэмкIэ, централизованнэ системэ зыкIымкIэ цыфхэм аратыр псым анахэ узымы-гъэрэгъэнэу специалистхэм кыыхагъэщырэр ащ гъучIэу (железэу) ыкIи марганцэу хэлхэр шапхъэхэм зэрашIо-кIырэм кыыхагъэщырэр, псауныгъэм зэрар зэрэрихырэр, гу-лын-тфэ, жьэжые мыжыо узхэм якъэIуапIэу зэрэщыгъэр ары.

Республикэм псыкъэкIуа-пIэу иIэхэм ахэтэп ищыкIа-гъэм фэдизэу йодымрэ фто-рымрэ хэлгъэу. Ары цыфхэм ацэхэр шIэхэу зыкIызыщы-кьохэрэр, кIэлэцIыкIухэрэ ары, бэмэ «эндемический зоб» зыфалорэр къазыкIыхагъэ-щырэр.

Псыр зэрыкIорэ трубэхэм изытет гумэкигъоу кызы-

дихьыхэрэри докладчикым кыыхигъэщыгъ. Республикэм щагъэфедэрэ трубэхэм япро-цент 70 — 80-р жьы дэдэ хъу-гъэх, ахэр 1960 — 1970-рэ илъэ-хэм къашегъэжыагъэ загъэфедэ-хэрэр. Мы лъэхъаным шIокI имыIэу трубэ километрэ 1500-рэ зэблэхъугъэн фае, сыда Iомэ авариехэм ящынагъо зэрэщы-Iэм имызакъоу, псэу ахэм ары-кIорэри лъэшэу нахэ дэи мэхъу.

Тызэшьорэ псым изытет (ащ фэгъэхъыгъэу нахэ игъэкIо-тыгъэ тхыгъэ тигъэзет кыыхи-утышт) нахьышIу шIыгъэным пае зэшIохыгъэн фэе Иофтхьа-бзэхэр советым кыыхалхьа-гъэх, къэралыгъо пащэхэми ахэр алъагъэлэсыщых.

Ятлонэрэ Иофыгъоу советым хэтхэр зытегушIуагъэхэр цыф-хэм ятхьаусыхэу Гъэ-лорышIа-пIэм икIыгъэ илъэсым кыIу-кIагъэхэм язэхэфын ары. Ащ фэгъэхъыгъэу доклад кышIыгъ Гъэ-лорышIапIэм щэфакIохэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэ-хэмкIэ иотдел ипащэу С. Ан-пилоговам. Пчъагъэхэм кызы-рагъэлэгъуагъэмкIэ, 2008-м елыгыгъэмэ, икIыгъэ илъэсым цыфхэм мы къулыкъум зы-кызырэгъагъэзагъэр процент 18-кIэ нахэ макIэ хьугъэ.

Цыфхэр нахьыбэу зыгъэ-тхьаусыхэхэрэр япсэупIэхэм изытет ыкIи унэу зычIэхэм ялэгъо-блэгъухэр санитар шапхъэхэм зэрадимыштэхэрэр ары. Ахэм ауж къекIых сатыушIыным епхыгъэ тхьа-усыхэхэр ыкIи ЖКХ-м цыф-хэм афигъэцэкIэрэ фэлэ-фа-шIэхэм зэрамыгъэразэхэрэр. Медицинэм, связым, транс-портым яIошIэн епхыгъэ тхьаусыхэ тхылъхэри зэрэмы-макIэр докладым щыхагъэу-нэфыкIыгъ.

Цыфхэм, щэфакIохэм яфитыныгъэхэр къэухъумэ-гъэнхэм, ахэр — фитыныгъэ-хэр — зыфэдэхэр нахэ куоу ягъэшIэгъэнхэм пае советым хэтхэм игоу алъагъэ СМИ-хэр нахэ кызыфэгъэфедэгъэнхэу, упчIэхэр гъэзетхэм къагъэхы-хэмэ, специалистхэм джэуап ахэм аратыжыгъэ ашIымэ, бэмэ яшIуагъэ арагъэкIын алъагъэщыгъэу алылапэ. Арышэ, ныбджэгъу лъапIэхэр, мы къулыкъум иIэпыIэгъу шьуи-щыкIагъэу щытмэ, гъэзетыр кызыфэгъуэгъэфедэн шьулъэ-кIышт.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

Щэпсэух адыгэхэр дунаим

Адыгэхэм ижыкIэ ятеплъэ-шьошагъэр

Сурэтыр Едыджэ Батырай итхылъэу «Адыгэхэр» зыфиIорэм кыдэтхыгъ.
Fatin Cesar. 1838-рэ илъ. 1. Адыгэ бзылфыгъэ цIэрыIу. 2. Черкес лIэкъолъэш. 3. ЗэолI шьуашэ зы-щыгъ лIэкъолъэш. 4. Черкес шыу. 5. Тыркумен.

Дж. А. Лонгворт:

«Хэгъэгъоу зыхулыфыгъэхэм ящыгъын шхончыр, кIэрахъор е къамэр ямыгъусэмэ ар щыгъынэу зыщамылыгътэрэм а Iашэхэм гушхоньгъэрэ шхьафит-шхьаарыгIупш зэхашIэрэ ахагъуатэ. Ахэм цыфхэмкIэ общественнэ пшъэдэкIыжэ зэ-рахьырэр Iашэхэм ащагъэгъушIэрэп, зыгъэлэсэхэрэ, зыгъэ-рзэхэрэ рэхъатныгъэ къапкырыкIы.

Мы чIышхьашьом хэгъэгъу закъуи кыщыбгъотыштэп ицIыфхэм язекIокIэ-шIыкIэхэмкIэ мыхэм (черкесхэм) афэ-дэхэу гупсэфхэу, лытэныгъэ зыфашIыжэу. Мыщ нэмыкI къэралыгъо IэкIыб хэгъэгъу кыкIыгъэ цыфыр щынагъо гори имыIэу кызыщыкIухъэшъуи кыыхагъэщыгъ».

Илъэсныкьо зэфэхьысыжъхэр

АР-м хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ иколлегие тыгъуасэ зэхэсыгъо илагъ. Илъэсэу тызыхэтым иапэрэ мэзих кыкIоцI Иофэу ашлагъэр ащ цызэфэхьысыжъыгъ.

Зэхэсыгъом ыуж хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ министрэу Александр Сысоевым журналистхэм зэлукIэгъу адырилагъ.

Пресс-конференцием пэублэ псалъэу ащ кыщишIыгъэм кызырэгъушIуагъэмкIэ, пстэ-умкIи бздэжэшIэгъэ 2513-рэ мэзихым кыкIоцI республи-кэм щызэрахьагъ. БлэкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ нуахьти ар ащ фэдизыгъ. Джэджэ, Кош-хъэблэ, Тэхьутэмыкьо, Теу-цожь районхэм ыкIи Адыгэ-кьалэ ащагъэунэфыгъэм ип-чъагъэ хъхъуагъ. МВД-м иот-делэу мыхэм ащылажэхэрэм яоперативникхэм бздэжэшIа-гъэхэм якъычIэгъэщын нахэ чанэу Иоф дашIэ зэрэхъугъэм ыпкъ кыкIэу япчъагъэхэм ахъхъуагъэу министрэм ылы-тагъ. Арэу щытми, бздэжэ-шлагъэхэр зыщызэрахьэгъэ лъэ-ныкьохэр кызытэрифыхэзэ, тыгъохэрэм якъычIэгъэщынкIэ шыкIагъэхэр джыри зэряIэхэр кыIуагъ. Ащ мы районхэм ямызакъоу, зэкIэ республикэм ит отдалхэр кызыдэхылтыта-гъэх. ПстэумкIи республикэм щызэрахьагъэм ипроцент 38,2-р тыгъоным епхыгъэ бздэжэшIа-гъ.

Ащ егъэпшагъэмэ, бздэжэ-шIэгъэ хылыгъэхэм алъэны-кьокIэ нахьыбэу зэрыгушхон-хэ яI. Агъэунэфыгъэу зэхэ-фыгъэ Иофыгъо 1598-м щыщэу 402-р хылыгъэхэм ахалыгъэ, бздэжэшIэгъытIу ныIэп кы-чIамыгъэщыгъэу мы уахътэм

Иоф зыдашIэрэр. БлэкIыгъэ илъэхэм зэрахьэгъагъэхэм язэ-хэфын нахьыбэу анаIэ тыра-гъэты хьугъэ. Ащ фэдэу илъэс-ныкьом кыкIоцI бздэжэшIэгъэ 67-рэ кыкIагъэщыгъ.

Республикэм игъогухэм атехьухэрэ хьугъэ-шлагъэхэр узыгъэгумэкиIын Иофыгъоу яIэхэм зэрашъыр министрэм кыыхигъэщыгъ. ПстэумкIи 229-рэ агъэунэфыгъэ, нэбгырэ 49-рэ ахэкIодагъ, 286-мэ шьобж-хэр атещагъэхэ хьугъэ.

— Ар бэдэд, — кыIуагъ ащ. — Ау мы Иофым инспек-торхэм язакъоу ямысагъэ хэлъэу пIоньыр тэрзэп. Муни-ципальнэ образованиехэм ащы-зэшIуахын фаеу амыгъэцэкIа-гъэхэр, гъогурыкIоным ишап-хъэхэр водителхэм и лъэс-рыкIохэми «кызыраухьэхэрэр» кыдэлплыгъэнхэ фае.

Нэужым Александр Сысо-евым журналистхэм рупчIэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх. Ахэр зэхьокIыныгъэу хэгъэгъу кIоцI органхэм афишIыхэрэм, бздэжэшIагъэу зыныбжэ имы-кьугъэхэм зэрахьэхэрэм яп-чъагъэ зэрэхьахорэм епIыкIэу фыриIэм, шапхъэхэм адимыш-тэу шIыгъэ шьон пытэхэр зы-щэхэрэм якъычIэгъэщын Иоф зэрэдашIэрэм, нэмыкIэхэми афэгъэхьыгъагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

ТЕАТРЭМРЭ ЛЪЭХЪАНЫМРЭ

Зичэзыу театральнэ Иофшлэгъу илгэсыр АР-м и Лъэпкъ театрэ ыухыгъ. Узытегушылэн творческэ Иофшлагъэхэр илэху театрэм иИофшлэхэр загъэпсэфынэу Ио-кых. Зэлыашлэрэ артистэу, драматургэу Мурэтэ Чэпае идрамэу «Шъузабэхэр» зыфиорэм-кIэ илгэс Иофшлэгъур ыублагъ. Мы пьесэр тапэки театрэм ыгъэуцугъагъ, ашлогъэшлэгъонэу цыфхэр еплъыштыгъэх. Теклоныгъэшхом ия 65-рэ илгэс фэгъэхыгъэу актер цлэрылоу Зыхъ Заурбый ятлонэрэу спектаклэр ыгъэуцугъ. Мыр Заурбый иапэрэ режиссер Иофшлагъ. А лъэныкыомкIэ джыри зыкыгъэлгъэоным игугъаплэ кытыгъэш, тыщыгугъэ тыпэллэгъшт.

«Шъузабэхэм» афэшъафэу нарт эпосым кыыхыгъэ спектаклэу «Нарт Шэбатныкыо» театрэм кыгъэлгъэгъагъ, сценарьер зытхыгъэри зыгъэуцугъэри Къалмыкым изаслуженнэ артистэу, режиссерэу Хъакъуй Аслан. Нартмэ яхыллэгъэ спектаклэхэр ныбжьыкIэмэ лъэшэу ашлогъэшлэгъоных. Ар кыдэтлэгътээ, илгэс къэс нарт эпосым илгъэхужьхэм яхыллэгъэ спектаклыкIэ дгъэхъазырызэ тшынэу художественнэ советым рихъу-хъагъ. Лъэпкъ театрэр адыгабзэм изехъакIу, ащ идэхъагъэ, илэшлугъэ зехаригъэшлэным дэлажэ. АдыгабзэкIэ спектаклэхэр кызырэгъэлгъагъорэм дакIоу, хэушъафыкIыгъэу театрализованнэ-художественнэ программэу «Сидагыабз» ылоу кы-

ЛъыдгъэкIотэнэу тиIэр макIэп

гъэлъагъоу ригъэжъагъ. Адыгабзэм и Мафэ ехъулIэу Мыекъуапи Адыгэкъали ар ащыкIуагъ. Еплъыгъэхэм агу зэрэрихыгъэм тыщыгуагъ. Программэм изэхгъэуцон кIэщакIо фэхъугъэр артисткэ цлэрылоу Уджыху Марыет, рольхэри ащ кышшыгъэх.

Теклоныгъэшхом юбилей мэфэки фэгъэхыгъэ концерт программэ театрэм ыгъэхъазырызгъ. «Музыка войны» — джары ащ цлэу илэр. Заом ехыллэгъэ литературэу, поэзиу, ордэу гумекIухэрэр концертным купкIэу илэх.

Мыекъуапэ фэшъафэу театрэм спектаклэхэр Адыгэкъалэ, Тэхъутэмкыуае, Кошхъаблэ, Красногвардейскэ, Блэшэпсынэ, Аскъэлае, Инэм, нэмыкIхэми къащигъэлгъэгъагъэх. Илгэсыбэ хъугъэу репертуарым хэт Мамый Ерэджыбэ ипсэсэ техыгъэу режиссерэу КIурашынэ Аскэрбый ыгъэуцугъэ спектаклэу «Псалъыхъохэр» Краснодар драмтеатрэм иценэ кышшыдгъэлгъэгъагъ, цыфыби еплъыгъ.

Театральнэ Иофшлэгъу лъэхъаным кыкIоцI Къалмык Рес-

публикэм культурэмкIэ иминистерствэ кызырэгъэблэгъагъэм тетэу титеатрэ «Желанный берег» зыфиорэ фестивалэу кьалэу Элиста шыкIуагъэм хэлэжъагъ, Мольер икомедиеу «Тартюф» урысыбзэкIэ кыгъэлгъэгъагъ. Театрэм гъэхъагъэ зэришлыгъэм ишыхъатэу директорэу Зыхъ Мэлэйчэт Къалмыкым иправительствэ и Шытху тхылъ кыфагъэшъошагъ.

Анахъ творческэ хъугъэ-шлэгъэ инэу театрэм иИофшлэгъу илгэс кыыхъухъагъэр адыгабхъаз лъэпкъ театрэмэ ия II-рэ фестивалэу «Наш кавказский меловой круг» зыфиорэр ары. Лъэпкъ театрэхэм творческэу зыкьалэтынмкIэ, драматургием хэхъоныгъэ ышлынмкIэ фестивалым мэхъанэшхо зэрилэр нэрылэгъу. Адыгэ театрэм ащ спектаклыкIэ кышшыгъэлгъэгъагъ. Нэтхъо Къадыр итрагедиеу «Мэдэя» зыфиорэр зыгъэуцугъэр режиссерэу ТхъакIумэщ Налбий. Роль шъхъалэхэр къэзышыхэрэр Гъонэжыкыо Асыет, Зыхъ Заурбый, КIыкI Юр, Уджыху Марыет, Хъакъуй Аслан. Фести-

валым ижюри спектаклэм осэ-шхо кыфшшыгъ. Театрэ журналху «Страстной бульвар-10» (Москва), «Театральный вестник» (Ростов) зыфиохэрэр фестивалымы, тиспектакли шIукIэ кьатегушылагъэх.

Творческэ лъэныкыомкIи, зэхэщэн ИофыгъохэмкIи культурэмкIэ тиминистерствэрэ театрэм ипашэхэмрэ Иофышхоу зэшIуахыгъэм тефэрэ осэшIу япэсыгъэу кьалэжыгъ. Адыгеим культурэмкIэ и Мафэхэу Краснодар краим икьалэу Ермэлхъаблэрэ Успенскэ районымрэ ащыкIуагъэхэм зэрифэшъуашу титеатрэ ахэлэжъагъ. Успенскэм спектаклэр кышшыгъэлгъэгъагъ. Культурэм и Унэ изал тIысыплэ нэки илгъыгъэп. Шъхъашфэжы, нэмыкIырэ кьуаджэхэу тилгъэпкъэгъухэр зыщыпсэххэрэми кьарыкIыгъэхэр бэкIаеу ахэтыгъэх. Драмэу «Шъузабэхэр» ары зэлгыгъэхэр. Мыр адыгабзэкIэ макIо синхроннэу зэдзкIыгъэу. Ашлогъэшлэгъоныгъ, зылэпишагъэх. Ащ ишыхъат спектаклэр кьау-хыфэ зы нэбгыри зэрэчIэмы-

кIыжыгъэр. Театрэм фэразэхэу, «джыри шъукъакIу» аIозэ кьагъэкIотэжыгъэх.

Сезоным кыкIоцI творческэ пчыхъэхэхэ илгъэкIотыгъэ залэ театрэм зэхышагъ. Ахэр тирартист шлагъохэу Мурэтэ Чэпай, Кукэнэ Муратэ, Айтэчыкыо Нэфсэт, Уджыху Марыет, режиссерэу КIурашынэ Аскэрбый юбилейхэм афэгъэхыгъагъэх. ШIэжэ пчыхъэхэхэхэ игъонэмысэу зидунай зыхъожыгъэ актрисэу КIурашынэ Фатимэт ехыллэгъэу театрэм шыкIуагъ. Тирартистхэр зэрагъэлъапIэрэм ишыхъатэу цыфхэр бэу зэхэхэхэм кьагъэллэгъэх, алгытагъэх, агъэшIуагъэх. Искусствэм гъэхъагъэу щашIыгъэхэм апае Ч. Муратэмрэ М. Куканэмрэ «Адыгеим и Шытхъузахэ» зыфиорэ медалыр, А. КIурашынэм «Адыгеим инароднэ артист», М. Уджыхуем «Урысыем изаслуженнэ артисткэ» зыфиорэ шытхъуцIэхэр кьафагъэшъошагъэх.

Театрэм Иофшлэгъу лъэхъаныр зэринэкIэ, ытэкIэ маплгъэ, пьесэу агъэуцущтхэм якыыхэхын дэлажэ, кьуаджэхэм нахыбэрэ зэрадэхъащтхэм елытыгъэ Иофыгъохэр зэрехэх.

ШЪХЪАПЛЪЭКЪО
Къэсэй.

Лъэпкъ театрэм литературэ ИофыгъохэмкIэ ипаш.

ЕкIолIэкIэ тэрэз кыыфагъотын фае

Тыкъэзыуцухъэрэ чIыопсыр кьэухъумэгъэнхэм кыныгъошхоу зэрэщыгъыр хабзэм зыщигъэгъушхэрэп. Ащ фэгъэхыгъэ федеральнэ унашъохэр мызэу-мытIоу кыдытгъэкIыгъэхэми, нахышIум ылгъэныкыокIэ ар зэшIохыгъэ хъугъэу пфэлощтэп. Непэрэ мафэмкIэ анахъ мэхъанэ зилэу ыкIи зэшIохыгъэ мыхъугъэ Иофыгъоу Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образованиехэм апахъхъэ итыр промышленнэ ыкIи унэгъо пыдзафэхэм ягъэкIодын ыкIи ахэр переработкэ шIыгъэнхэр ары.

ТизекIокIэ-шIыкIэхэм, шъхъэкIэфныгъэу чIыопсым фытиIэм тищIлэныгъэкIэ, типсауныгъэкIэ бэ зэрылгытыгъэр, гукъау нахъ мышIэм, зэкIэми икыоу кыдыгурылорэп. Чыплэ зэфэшъафэхэм хэкIыр зэрашыратэкIурэм гумэкIыгуабэ кызырэпыкIырэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет изэхэсыгъохэм бэрэ къашалэтыми, нахышIум ылгъэныкыокIэ ащ зэхъокIыныгъэхэр фэхъугъэхэу пфэлощтэп. Цыфхэм зызышагъэпсэ-фырэ чIыплэхэм, мэххэм, гъогу гъунэхэм хэкIэу ахэлъыр бэдэл. Илгэсрэ ащ тыдэлэжъагъэкIи зытхъуэкъыбжышхуным тилоф пэчыжэ. Мы гумэкIыгъор шыгъэзыегъэным тиреспубликэ илэшъхэтетхэр зэкIэри зэкъотхэу екIолIэкIэ тэрэз кыфагъотын фае.

ЧIыопсым икьэкIуаплэхэр ыкIи тыкъэзыуцухъэрэ дунаир кьэухъумэгъэнхэм афэлэжъэрэ ГъэлорышIаплэу Адыгэ Республикэм иIэм ипашэ игуадзэу Ешэкъо Аслан кызырэиуагъэмкIэ, мы Иофыгъом фэгъэхыгъэу муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэхэ Джэджэ, Тэхъутэмкыое ыкIи Красногвардейскэ районхэм промышленнэ ыкIи бытовое пыдзафэхэр зэрэщэллэгътэ полигонхэм ягъэпсын пэлухъащт ахъщэр къафатIупшыгъ. Кошхъэблэ районыр зыпштэкIэ, мы Иофыгъор мыщ шызэшIохыгъэ хъугъэу пфэлощтэп. Промышленнэ ыкIи бытовое пыдзафэхэм ягъэкIодынкIэ санитарнэ шапхъэхэм адиштэрэ полигонхэр ялэхэп.

ХэкIыр, пыдзафэхэр зэрэщэллэгътэ итэкъуплэхэр гъэунфыгъэу районым зэрымилэхэм кыыхэкIэу, кьэбзэныгъэм ипашхъэхэр мыукогъэнхэм кыныбэ кыпэкIы. Джэджэ район администрацием ипашэ иунашъокIэ районым ит кьоджэ псэуплэхэм апае охътэ гъэнэфагъэкIэ пыдзафэхэр зэрэщэллэгътэ чIыплэхэр афигъэнэфагъ. Арэу шитми, ащ фэдэ чIыгу Iахъхэм япчъагъэ нахыбэ мэхъу зэпыт. Тыкъэзыуцухъэрэ дунаир кьэухъумэгъэнымкIэ законодательствэм игъэпэкIэ-жынкIэ хэукъоныгъэ инхэр зэрэшыхэрэм кыыхэкIэу, хэкIыжхэм машIом закышшытэу кыыхэкIы ыкIи ащ жыы шIоуе кыпыкIы-рэм цыфым ипсауныгъэ зэрар кыфыехы, уз зэфэшъафхэр кызыдехых. Мыщ фэдэхэу санитарнэ шапхъэхэм адимыштэу, охътэ гъэнэфагъэкIэ агъэфедэрэ хэкIитэкъуплэхэр кызырэмышIыхъагъэхэм, кызырамыу-хъумэхэрэм кьахэкIэу цыфым ипсауныгъэкIэ шынагъоу щыт токсичнэ веществохэр ащыратэкъух.

2009-рэ илгъэсым чIыопсым икьэкIуаплэхэр ыкIи тыкъэзыуцухъэрэ дунаир кьэухъумэгъэнхэм фэлэжъэрэ ГъэлорышIаплэу Адыгэ Республикэм иIэм ипашэ игуадзэу Ешэкъо Аслан кызырэиуагъэмкIэ, мы Иофыгъом фэгъэхыгъэу муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэхэ Джэджэ, Тэхъутэмкыое ыкIи Красногвардейскэ районхэм промышленнэ ыкIи бытовое пыдзафэхэр зэрэщэллэгътэ полигонхэм ягъэпсын пэлухъащт ахъщэр къафатIупшыгъ. Кошхъэблэ районыр зыпштэкIэ, мы Иофыгъор мыщ шызэшIохыгъэ хъугъэу пфэлощтэп. Промышленнэ ыкIи бытовое пыдзафэхэм ягъэкIодынкIэ санитарнэ шапхъэхэм адиштэрэ полигонхэр ялэхэп.

бзэныгъэм фэгъэхыгъэ месячникэу зэхашагъэм ишIуагъэкIэ Мыекъуапэ икыдэхъэгъум, аэродромым пэгъунэгъоу, хэкIитэкъупищ фэдиз агъэкIодын алгъэкIыгъ.

— Пыдзафэхэм ягъэкIодынкIэ ыкIи ахэр переработкэ шIыгъэнхэмкIэ Иофыгъоу кьэуцухэрэм, гукъау нахъ мышIэми, муниципальнэ образованиехэм икыоу аналэ атырагъэтырэп, — еIо Ешэкъо Аслан. — Мы ИофыгъомкIэ лъэбэкъушIухэр ашIынхэу рагъажэшь, ар икыоу зэшIохыгъэ мыхъугъэу кьэуцужыых.

Аслан кызырэиуагъэмкIэ, Тэхъутэмкыое районми мы гумэкIыгъо дэдэр иI. Тэхъутэмкыое район администрацием иунашъокIэ районым илгъэблэгъоу поселкэу Инэм пыдзафэхэр зыщыратэкъушт полигоным ишIын пае гектариш хуэрэ чIыгу Iахъ афагъэнэфагъ. Санитарнэ экологием ылгъэныкыокIэ полигонным изытет уигъэрэ-зэнэу щыт. Инэм дэт полигоныр кьэшIыхъагъ, кьаухъумэ ыкIи

фирмэу ООО-у «Гарантия» зыфиорэм кызыфегъэфедэ.

Кыыхэгъэшыгъэн фае Яблоневскэ кьэлэ псэуплэм пэщакIэ илэ зыщыхыгъэм кышшегъэжъагъэу пыдзафэхэм яугъоинкIэ, хэкIитэкъуплэхэм ягъэкIодынкIэ ялофшIэн нахъ дэгъоу зэхэшагъэ зэрэхъугъэр.

2010-рэ илгъэсым иапэрэ мэхъу кыкIыгъэм Мыекъопэ районым ипрокуратурэ иунашъокIэ ГъэлорышIаплэм иинспекторхэм дэкIыгъохэр ялэхэу Мыекъопэ, Тэхъутэмкыое, Джэджэ ыкIи Красногвардейскэ районхэм якьоджэ псэуплэхэр ауплэкIугъэх, пыдзафэхэм зэрадзекIохэрэм, ащкIэ законодательствэр зэрагъэцакIэрэ ауплэкIугъ.

Тыкъэзыуцухъэрэ дунаир кьэухъумэгъэнымкIэ законодательствэр зыукъуагъэхэу чIыопс амалхэр кыкIыгъэзгъэфедэхэрэм яхэукъоныгъэхэр дагъэзыжыынхэм пае унэшъо гъэнэфагъэхэр афашIыгъэх. Мыекъопэ ыкIи Тэхъутэмкыое районхэм уплэкIунхэр зэрэщэллэгътэ кьэзыушыхъатырэ материалхэр район прокуратурэхэм афагъэхых. Красногвардейскэ ыкIи Джэджэ районхэм якьоджэ псэуплэхэм япашэхэм административнэ пшъэдэкIыжхэр ГъэлорышIаплэм атырилъхъагъэх.

Непэрэ мафэм ехъулIэу административнэ пшъэдэкIыжы зыпылэ Иофыгъо 33-рэ кызылгъахыгъ, тазыруу сомэ мин

527-рэ ГъэлорышIаплэмэ атырилъхъагъ. Нэбгырэ 25-у пэщэ IэнатIэхэр зилэхэм, тазыруу афагъэнэфагъэр сомэ мин 466-рэ.

— Джырэ лъэхъаным муниципальнэ образованиуеу кьалэу Мыекъуапэ, Мыекъопэ, Кошхъэблэ, ШIэуджэн ыкIи Джэджэ районхэм якьоджэ псэуплэхэм кьэбзэныгъэм ылгъэныкыокIэ генеральнэ схемэхэр агъэхъазырыгъэх, — еIо Аслан. — Ау, гукъау нахъ мышIэми, зэкIэ муниципальнэ образованиехэр илгъэпчъагъэхэм тичIыопс зыгъэушIоигъэ хэкIыжхэр зэрагъэкIоджыжынкIэ фаем дэгъулэхэрэп, экологием ылгъэныкыокIэ, цыфым ипсауныгъэкIэ зэрарэу ащ кыыхырэр икыоу кьагурылорэп. Кьэлэгъэн фае районхэм яшъолъырхэм яукъэбзын ехыллэгъэ генеральнэ схемэ шылэ зыхъукIэ пыдзафэхэм афэгъэхыгъэ Иофыгъохэм изытет нафэ кызырэхъуштыр ыкIи кьэбзэныгъэхэм ехыллэгъэ предложениехэр нахъ зэхэгъэуцогъошIу зэрэхъуштыр.

— Джырэ гъэмэфэ жьоркышхом кьалэу Мыекъуапэ ыкIи Адыгэкъалэ ялэ хэкIитэкъуплэхэм гъэрэкIо машIохэр кьащыхъоу кызырэхэкIыгъэр кызыдэ-плъытэкIэ, мыгъэ ащ фэдэ кьэмыхъуным пае мы Иофым нахъ пхъашэу тылгъыплэгъшт, — еIо Аслан. — Чыплэ зыгъэлорышIэжыплэхэм яорганхэм япашэхэм экологием ылгъэныкыокIэ анахъэу тызэряупчIыштытхэм ащышых амыгъэнэфэгъэ чIыплэхэм хэкIыжхэр щырямыгъэтэкъугъэнхэр, плэлгъэ гъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэу производствэм ипыдзафэхэр зышагъэтIылырэ чIыплэхэр хураеу кьэзыкIухъэрэ каналхэр ащыгъэпсыгъэнхэр, пыдзафэхэр зэрэщэллэгътэ чIыплэхэм кьэрэгъулхэр ренэу алуынхэр, бытовое пыдзафэхэр псэуплэхэм адашыхэу гъэпсыгъэныр.

ЧIыопсым изытет зыфэдэ-штымкIэ цыфым бэ елытыгъэр. Тэр-тэрэу санитарнэ кьэбзэныгъэм тыналэ тетымыгъэзмэ, типсауныгъэкIэ ащ нахыбэу иягъэ кызырэтэкIыштыр зэкIэми кыдыгурылорэ фае.

КИАРЭ Фатим.

Нэбгырэ пэпчъ

У И Ц Ы ХЪ Э

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо ма- зэхэр кызыхъэхэкIэ, Иофыгъо шъхьалэу къэуцхэрэм ащыщ кIэлэцIыкIоу республикэм исхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным, дэ- гъоу, шIуагъэ кыхъэу зыгъэгъэ- псэфыгъэным япхыгъэ Иофтхьа- бзэхэм язэхэщэн. Тигъэзет кы- зэрэхиутыгъагъэу, республикэм щыпсэурэ кIэлэцIыкIуэхэм ягъэ- мэфэ зыгъэпсэфыгъо лъэхъанэ зэрэкIорэм, Иофым шыкIагъэу фэхъухэрэм ыкIи ахэм ядэгъэз- жыны шатегушылагъэх коорди- национнэ советым изэхэсыгъоу бэмьшIэу шылагъэм. Ар зэри- щагъ мы советым итхьаматэу, Адыгэ Республикэм ИофшIэным- кIэ ыкIи социальнэ хъхъоны- гъэмкIэ иминистрэу Наталья Ши- роковым. Советым изэхэсыгъо хэлэжъагъэх Роспотребнадзорым АР-мкIэ и ГъэорышIаплэ ипа- щэу Аджырэ Аслъан, ИофшIэ- нымкIэ къэралыгъо инспекцием ипашэу Сихъу Русыет, МВД-м, министерствэ ыкIи ведомствэ зэфэсэуагъэх, профсоюзхэм яфедерации ялIыкIохэр. Коорди- национнэ советым хэтхэм мы мафэм зэфэхьысыжыгъ апэрэ гъэмэфэ мазэм — мэкъуогъум — Иофэу ашIагъэри, шыкIагъэу ащ фэхъугъэхэри. АщкIэ зишIуа- гъэ лъэшэу къэкIуагъэр Иофхэм изытет IупкIэу къэзыIотэн зыльэ- кIыгъэхэр, зыгъэпсэфыпIэ чIы- пIэхэм япашэхэм ащыщыбэхэр зэхэсыгъом кызырэрэгъэблэгъа- гъэхэр, хэти кыныгъоу зэрихы- лIэрэр, шыкIагъэу ылыгъэрэр кыIон амал зэрилагъэр ары.

Мы илъэсым игъэмэфэ зыгъэ- псэфыгъо зэрэзэхэшагъэм кIэ- кIэу шигъэгъэзагъэх пстэуми апэу гушыIэр зэрэтыгъэ Абрэдж Нэфсэт — АР-м ИофшIэным- кIэ ыкIи социальнэ хъхъоны- гъэмкIэ и Министерствэ иотдел ипашэ. Ащ кызырэхигъэщы- гъэмкIэ, республикэм щыпсэу- рэ кIэлэцIыкIуэхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным ыкIи гъэмэфэ мазэхэм ахэм зыгъэгъэпсэфы- гъэным япхыгъэ ИофшIабызэхэм мы илъэсым сомэ миллиони 114- рэ апэуагъэхъанэу щыт. Ар фе- деральнэ ыкIи республикэ бюд-

жетхэм къатIупшыгъ. Нэужым ащ кыыхигъэщыгъэх а ахъщэр министерствэм зытыригощгъэ лъэныкIохэр, зыпIуигъэхьагъэр. Джащ фэдэу, министерствэ ыкIи ведомствэ зэфэшъхьафхэм зэ- пхыныгъэ адырIау кIэлэцIыкIоу путевкэхэр зэрэтыгъэхэм япсау- ныгъэ ауплэкIуном, ахэм зы- зыщагъэпсэфыпIт лагерхэм язы- тет шапхъэхэм адиштэным, чIы- пIэхэм анэгъэсыгъэнхэм апае МВД-м, нэмыкI къулыкIухэм Иоф зэрэзэдашIагъэр ащ кы- кIигъэтхыгъ.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо лъэ- хъаным зыфэгъэхьабырыгъэным- кIэ мэхъанэ зиIэгъэ Иофыгъохэм ащыщыгъ мыгъэрэ кампанием зэхьокIыныгъэу фэхъугъэхэм, кIэу кыыхагъэхьагъэхэм цIыф- хэр пэшIорыгъэшгъэу ащыгъэ- гъозэгъэнхэри. Зигугъу тшIырэр путевкэхэм ауасэ шыщ Iахъ гъэ- нэфагъэ (унагъом фэдэу кыIэ- кIахэрэм елытыгъэу) ны-тыхэм е ахэм ИофшIэн къязыгытхэрэм (работодательхэм) кыыхагъэхъон фаеу зэрэащыгъэр ары. Ащ шап- хъэу иIэр СМИ-хэм игъэкIоты- гъэу мызэу, мытIоу кызырэтхы- гъэм, кызырэлотагъэм пае ахэм яIофшIэхэм зэрэфэрэзэхэр, Iэ- пыIэгъушIу ахэр къазэрэфэхъу- гъэхэр зэхэсыгъом кыыщыха- гъэщыгъ.

Зэхэсыгъом кызырэрэаIуа- гъэмкIэ, мы мафэхэм яхъулIэу кIэлэцIыкIу 11877-мэ япсауны- гъэ агъэпытэным иамал арагъэ- гъотыгъ. А пчъагъэм хэгъэхъо- жьыгъэн фае нэбгырэ 1000-у мы лъэхъаным зыгъэпсэфыпIэ чIы- пIэ зэфэшъхьафхэм ащыIэхэр. ЗэрэхъурэмкIэ, илъэсныкIом кыкIоцI нэбгырэ 13877-рэ а кам- панием кыыхырагъэуыбатагъ.

Координационнэ советым хэт- хэр Иофэу зыфызэIукIагъэхэм фэгъэхьыгъэу зэхэсыгъом кы- щыгушылагъэх кампаниер ифэ- шъуашэм тетэу регъэкIокIыгъэ- ным, шапхъэу, законэу шыIэхэр укъуагъэ мыхъунхэм афэгъэзгъэ къулыкIу зэфэшъхьафхэм ялIыкIохэр. ИофшIэнымкIэ къэ- ралыгъо инспекцием ипашэу Си- хъу Русыет ипсэлгъэ кIэлкI кы-

щыхигъэщыгъ зыгъэпсэфыпIэ учреждениехэм аштэгъэ Иофы- шIэхэм ятхыльхэр зэкIэ тэрэзэу зэрэзэхэгъэуцагъэхэр, мы лъэ- ныкIомкIэ хэукъоныгъэ зэрамы- гъэунэфыгъэр. Ау мыщ дэжым Русыет пстэуми анаI тыраригъэ- дзагъ кIэлэцIыкIуэхэм ахэтынэу, адэлэжъэнэу зыгъэпсэфыпIэ уч- реждением ипашэ ыштгъэр нэб- гырэ пэпчъ пшъэдэкIыжъэу иIэр гъэнэфагъэу зэрытхгъэ зэзэгъы- ныгъэ дишIын зэрэфаер, тигъу- нэгъу Краснодар крайм кыи- щыхъугъэ тхьамыкIагъом фэдэм ахэр шыухъумэгъэнхэм пае Ио- фышIэхэм якыыхъын мэхъэ- нэ икIу етыгъэныр пшъэрылI шъхьалэу зэрэщыгъ.

Мыщ пыдзагъэу Аджырэ Ас- лъан кыIуагъ гъэмэфэ зыгъэ- псэфыгъом ипрограммэ хэу- шыхьафыкIыгъэу зэхэгъэуцо- гъэн зэрэфаер, ащ кадрэ лъэ- ныкIори кыдыхэлыбатагъэу. Ащ министрми, советым хэтхэм дырагъэштагъ. — Совет хабзэм (работодательхэм) зыгъэпсэфыпIэ зыгъэпсэфыпIэ учреждениехэм ащыщхэм ащыIэх, — кыIуагъ ащ, — ахэм IэпIэсэныгъэшхо ахэлъ, ИофшIагъэ ашIэ. Ау ныб- жьыкIэхэри дгъэхьабырынхэ, а лъэныкIом лъэшэу тыналэ тед- гъэтын зэрэфаер лъэхъаным на- фэ къешIы.

Джащ фэдэу, Роспотребнад- зорым Адыгэ РеспубликэмкIэ ипашэ кыыхигъэщыгъ зыгъэпсэ- фыпIэ чIыпIэхэу «Горная» зыфи- Iорэмрэ «Анастасиер» мы мзэ- фэ благъэхэм яIофшIэн аублэнэу, кIэлэцIыкIуэхэр къарашIэлэнхэу ежэхэм, ахэм санитарием ипашэ- хэхэр зэрэащыгъэкIагъэхэр джыри мы къулыкIуом испециа- листхэм зэрамыуплэкIугъэр, Iзын арагыгъэу зэрэщымытыр.

— Джыри зы Иофыгъо игугъу къэсшIы сшIоигъу, — кыIуагъ А. Аджырым. — Сэ сызэрэщы- гъуазэмкIэ, хы ШIуцIэ Iушъом шыIэ лагерхэм республикэм икIэлэцIыкIоу мэкъуогъу мазэм агъэкIонэу путевкэхэр зэрэты- гъэхэм ащыщэу 37-р ахэм анэ- сыгъэп, кIуагъэхэп. Ащ фэдэ

тапэкIэ кыыхэмькIыным пае ны- тыхэм Иоф адэшIэгъэн фае. Сыда Iомэ зым амал иIэшъ, пу- тевокъэр зэрэгъэгъоты, ау кIэгъожьышъ, кIорэп лагерым,

ныкIом изэфэхьысыжъхэм къа- гъэлэгъуагъ. Хъарыет кыIуагъ икIыгъэ илъэсым зэрихыллэгъэ- гъэхэ кыныгъор кыдалдыты, мыгъэ анкетирование (аноним-

адрэр ащ кIэхъопсыми, кызы- дигъэхъун ыльэкIырэп. Ар тэрэ- зэп. Зыгъэфедэщтыр ары путе- вкэр зэптын фаер.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм Иофыгъоу къалэтыгъэхэм анахъ шъхьалэу шытыгъ Iломи хъушт кIэлэцIыкIоу лагерхэм ащыIэхэм, бэу зэтет унэхэм ачIэсынэу щытхэм ифэшъуашэм тетэу алыплэгъэныр, щынэгъон-

нэу) зэрэзэхашагъэр. Нэбгырэ пэпчъ ащ ритхэн фэягъ шъон пытэхэр, наркотик зыхэлъ веще- ствахэр ыгъэфедатгъэу кыыхэкIы- гъэмэ, ахэм апыщагъэу щытмэ. Нэужым, ащ фэдэ «мэхагъэ» кызыхьафагъэ къахэкIыгъэу щытмэ, ны-тыхэм залуагъакIэти, адэгущыIэщыгъэх.

Ау мыщ дэжым лагерхэм япашэхэм ащыщхэм кыыхагъэ-

Э телъын фае

чъагъэм ыльэныкIокIэ ахэм аща- шIэрэр зэхэфыгъэныр. Зыгъэ- псэфыпIэ учреждениехэм япашэ- хэм ащыщхэм къалэуагъ ахэм афэдэ унэхэм балконэу яIэхэм кIэлэцIыкIуэхэр адэхъанхэ амы- лъэкIынэу зэрэащыгъэр, балкон- хэри гъучI хъагъэхэмкIэ зэрагъэ- пытагъэхэр. Ау мэшIогъэкIосэ къулыкIуом илIыкIо ар ыдагъэп, нэмыкI шIыкIэ ащ кыфэгъо- тыгъэнэу, кIэлэпIоу а лагерхэм Иоф ащызышIэщхэм ухъабыры- ныгъэ тэрэзэ ялэным, кIэлэцIы- кIуэхэм ящыIэныгъэ щынэгъон- чъэным апае, машIом зыкъи- штэмэ, зэрэзекIонхэ фаем фэгъэ- хъабырыгъэнхэ, ары пакIошъ, «учение» зыфалохэрэм афэдэхэр афызэхэщэгъэнэу зэхэсыгъом кыыхилъхьагъ, Советым хэтхэм ар ищыкIэгъэ шъыпкэу алы- тагъ.

— КIэлэцIыкIу куп зэрихы- лагъэу, язакъоу унэм кыинэхэуи кызыщыхэкIырэ лъэхъаным ахэм агу къэкIыщтыр, ашIэн альэкIыщтыр къэшIэгъуае, — кыIуагъ машIо къэмыгъэхъу- гъэнымкIэ къэралыгъо инспек- тор шъхьалэм игуадзэу С. Соло- вьевым.

ЗыгъэпсэфыпIэ чIыпIэхэу кIэ- лэцIыкIуэхэр зыдэщыIэхэр кыи- зэрагъэгъунэхэрэм зэхэсыгъом щытегушылагъэх, джащ фэдэу псыхыо Iушъохэм, псыубыты- пIэхэм апэблагъэу щыт лагерхэм япашэхэм а псыхэм кIэлэ- цIыкIуэхэр ахэхъанхэм зэрэфагъэ- хъабырхэрэри, водолазхэм пэ- шIорыгъэшгъэу ахэр зэрауплэгъэ- кIухэрэр, еклIоланIэхэр эщиз зэрэащыгъэр къалотагъ.

Адыгэ Республикэм псау- ныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ испециалистэу Хъ. Хъаткъом зэхэсыгъом хэла- жьэхэрэр шигъэгъэзагъэх Иофэу ашIагъэм, кIэлэцIыкIоу лагерхэм агъэкIуагъэхэм япсауныгъэ изытет зэрауплэкIугъэм, зыгъэ- псэфыпIэ чIыпIэхэм ащыIэщт медикхэр кызырэрэхыхыгъэхэм, зэрагъэхьабырыгъэхэм. Ащ кыи- зэрэхигъэщыгъэмкIэ, икIыгъэ илъэсым елытыгъэмэ, яIофшIэн нахъ шIуагъэ кыыхъу мы илъэс-

щыгъэ кIэлэцIыкIуэхэм ямедицинэ картэхэр тэрэзэу мыгъэхъабы- рыгъэхэу кызырэрэхьыгъэр, ащ кыныгъохэр кызырэрэдыхыщ- тыгъэр, ащ фэдэ хэукъоныгъэм тхьамыкIагъом укъыфищэни зэрилъэкIыщтыр. ГушыIэм пае, гъэнэфагъэ зыгу узырэ кIэлэ- цIыкIуом адрэхэм ашIэрэм фэдиз зэримыамалыр, ащ кIэлэпIухэр щыгъэозэнхэ, медицинэ карточ- кэм дэтхэгъэн зэрэфаер. А лъэ- ныкIом анаI нахъ тырагъэтынэу медицинэ ИофышIэхэм зэхэсы- гъом щафагъэпытагъ. Иофыр на- хьышIоу зэхэщэгъэным пае кIэ- лэцIыкIуэхэм япсауныгъэ изытет фэгъэхьыгъэ тхылым игъэхъа- зырын еджапIэхэм ямедицинэ ИофышIэхэр кыыхэгъэлэжъэгъэн- хэуи алуагъ.

Мэкъуогъу мазэм кыкIоцI мэфэ лагерхэм Иоф зэрэащыгъэм зэIукIэм хэлэжъагъэхэр шигъэ- гъэзагъэх АР-м шIэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Н. Кабановым. Ащ кызырриуагъэмкIэ, республикэ бюджетым къытIупшыгъэ мыль- кумкIэ лагерь 88-мэ а мазэм Иоф ашIагъ, ар икIыгъэ илъэсым яIа- гъэм лагеритIукIэ нахьыб.

Адыгэ Республикэм ИофшIэ- нымкIэ ыкIи социальнэ хъхъоны- гъэмкIэ иминистрэу Наталья Широковым зыгъэпсэфыпIэ чIы- пIэхэм япашэхэм джыри анаIэ тыраригъэдзагъ ИофышIэ аштгъэ цIыфхэр тэрэзэу зэрагъэшIэн- хэ, ауплэкIунхэ зэрэфаем, кIэ- лэцIыкIуэхэм япсауныгъэ, ящыIэ- ныгъэ щынэгъончъэнхэр пшъэ- рылъ шъхьалэу зэрэщытытм.

— Ащ епхыгъэу, — кыIуагъ ащ, — координационнэ советым хэтхэр зыхэхэрэ комиссием зэ- пыу имыIэу лагерхэр ыуплэгъэ- кIуштых, УФ-м и Президент унашэ кызырришыгъэу, уплэгъэ- кIунхэр график гъэнэфагъэм те- тэу рекIокIышIтхэп, ренэу тинэ- плэгъэу итыштых, зипшъэрылI- хэр зымыгъэцакIэхэрэм пшъэ- дэкIыжъ ахьышIт.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Усаклоу, тхаклоу ХЪУНЭГО НУРЕТ кызыхыгъу мафэр бэмышлэу хигъэунэфыкыгъ

«Сэ мы дунаим сызыкытетыр»

Цыфым илоклэ-шыклэ, игъэпсыклэ хабзэ фэд игушылэ ыкли игушысэ тхыпхэ, исурэт теплэу зыми хэзымыгъэ-кыуаклэрэр ахэм атешыкыгъ. Нэбгырэ пэпчэ зытегъэпсыхыгъэу, физэшлоклэу ыкли кыпкырыкырэ акылым, шлоу ылэжырым лъэпкым пае уасэ ептыныр, ыцлэ еплоныр ифэшуашэу сэлгытэ.

Нурет адыгэ бзылфыгъ, Ны, усэкло-тхаклу. Ышхыкыкы шлоигъоу зыклэхьопсырэ гухэлъыр шылэныгъэм пхырызы-щын зылэкырэ цыф. Мэхьанабэ зилэ гушылэхэм ахишгыкы, ежэ епсыгъэ акылыр зыхэгошгъэ усэхэр, рассказхэр зыдэт тхылхэр ытхыгъэх. Ахэм гуклэгъур, лэшугъэр, гугъэ мыкыуасэхэр хэтырэ цыфи ыпсэ клэлэныкыоу зэрэ-щытхэр зыхыуагъашлэ, кыпфагъэнафэ.

Ятэ иунагъоу кызырхыгъагъэм, зы-щыш Хъунэго ллакхом, адыгэ лъэпкым лытэныгъэу афыриэм, гушхуагъэу ра-гъэшлыгъэм кыпкырыкы Нурет игу-шылэ лъэши, игушысэ чъэпкыпагы. Иньдэльфыбзэ-адыгабзэ иклэсэ кыды-ер армырэу, ежэ ыл шыш, ипкыны-лы-нэхэм ахэкыхыгъ, джащ фэд шэн-хабзэ-хэри зэхэфых, зэхешлэх. Тхэм кыхилхы-хыгъэ усэн-тхэныр илэмырэу, творчест-вэм игъогу хэыгъэ ежэ илэагъо зафэу пхырэшы.

Хъунэго Нурет зытхэрэр бэшлагъэ, 1951-рэ илээсым шегъэжыгъэу иусэхэр, рассказхэр хэку, край гъэзет ыкли жур-налхэм кыашхыуытх, радиомклэ кыаты-хэу кыхыкыгъ.

Тхылгъэу «Гъэтхэ кыгъагъэхэр» (1975) зыфилоу автор купмэ зэдыряем ащ иапэрэ усэхэр кыдэхыгъэх. «Гушы-лэр лээгъу» (1992), «Гугъэплэ нэфхэр» (2003) кыдыгъэкыгъэх. Илээсыбэмэ кыакоцл гушысээн-тхэным хэт Нурет адыгэм ынапэ шыпкыэм тетэу ыгъэунэ-фэу матхэ, иусэхэм ашыщхэр оредышбо-мэ аралхыгъэх. 1998-рэ илээсым кы-шыублагъэу Урысые Федерацием итха-клом я Союз хэт.

Тхаклор ныбжыи умылэгъугъэу, улу-клагъэу, пшлэпэу шымытми, итворчествэ зыфэбгъазэу, итхыгъэхэм тэрэзэу узяджэ-клэ, ар зыфэдэ цыфыр — идунээеплы-клэ, идунээететыклэ, игушылэ зынэсырэр кыбгъурылошт.

Мы мафэхэм Хъунэго Нурет итхылх-хэр сидуагъэу джыри зэпырызгъээжы-гъэх, ахэм сяджэжыгъ, бзылфыгъэ гъэсэгъэ лүшым идунай сыхэтэу итвор-чествэ гулгъэчлэ макъэ сыклэдэулыгъ.

Хъунэго Нурет мурад инэу гъашлэм щырилэр уеупчыжынын имышыклагъэу мыщ фэдэ усэ сатырхэмклэ занклэу кы-луагъ:

**Сэ мы дунаим сызыкытетыр —
Лъэпкым идахэ лүпэм телынуэ,
Лэхылыгъэм кыкылымынуэ,
Гушлуагъо зилэм сьдэчэфынуэ,
Сабым ышхыгъэ шыабэу лэ шысфэу,
Лэ фабэр бэмэ афэсцинуэ.**

(у. «Дунаим сызыкытетыр», н. 7)

Усэн-тхэнэу Тхэм кыхилхыгъагъэр Нурет ежэ шыш зыхыгъэр бэшлагъэ. Игу-шысэ шылэныгъэм илэныкыуабэклэ ыгъэунэфызэ, гушылэр лээгъоу, клочлэ-шлоу зэрэщытыр клэгъэтхы.

**...Тыгъэнапэу уигушылэ
Секлошыллэ сегъэфабэш.
Уц лээгъуш, псэлгэ шыабэр,
Зэхэсхынуэ сыкыгъу.**

(у. «Гушылэр лээгъу», н. 8)

Усаклом кыхыгъэщэу, зигугъу кы-шырэр «гушылэ дахэу блэр гъуанэм кы-зыщырэ» ары.

Иныбжыкыгъэу кыщегъэжыа-гъэу Хъунэго Нурет поэтическэ дунай шлагъом, гушысэ кыабзэхэм япсы-

лэако къэргъоным игуапэу лок дешлэ.

Шхыэм шызблэкырэ гъэшлэгъоны-бэмэ зы нэф лъэш ашыгъэушхыа-фыкы. Усэ зытлушклэ кылуагъэу шымы-тэу, образ инэу — Ным, гъашлэмклэ анахэ чыплэ хэыгъэр зэпэсыгъэм зэрэфигъэ-шгуашэрэм, ным итемэ игъэклотыгъэ дэ-дэу кызыреритырэм, кызырээлуиыхэрэм Хъунэго Нурет итворчествэ ыгъэлгъэ-шыгъ, зыригъэушбогъугъ.

**Сэ сянэ сыхыат илагъэн,
Ау ныбжыи ар клэчыгъээн.
Сянэ сэ сомэ телэбагъэн,
Ау тхыамыкы хэти ылуагъэн.
Аригъэлуагъэн — «ылуагъ»,
Лүпэм телыгъээн лэагъэ...**

**Акылыр кыным тыригъакоу,
Шылэныгъэм гъогуз риклугъ.
Шымылэр ыгу римыгъэклоу,
Быны хыпсагъуи ыпугъ.
Сянэ илэгъэ илэагъэр,
Шьодэным нахэ пытагъ.
Сянэ гуклэгъоу хэлгыгъэр,
Нэбгырибгъэу агу риклутагъ...**

(у. «Сянэ нэф», н. 116-рэ).

Ежэ тхаклом ным фырилэ шульгъум, фэбагъэм, мы дунээшхом ащ еплыкыкэ зафэу фыригъэшыгъэм пелэн зэрэшы-мылэр, ныр зыпэшлыни, зэбгъэшшэни, зэрэпхыжынын гори зэрэшымылэр поэти-ческэ мэкъэ зафэклэ итхылхэм кыащелэ. Усэхэу «Сянэу нымэ ялыи», «Тянэ лүшлэб», «Ным игушысэ», «Тыпфэ-гушлэ, тьянэ дыш», нэмыкыкыи анахэ илэаплэу, игушэ цыфым идахэ кыри-лотэнэу гушылэхэм ахэлгыхыгъээ, Нурет гушылэ лээгъуэр кыгъоты.

**— Тыгъэр непэ сапэ кыиш,
Кыпфэгъушлоу кыпфэныс.
Тызэжэрэ нэфыр кыиш,
Уимэфэкли кыпфэныс.
Мыкысэрэ остыгъэ мафэу
Гъэ тлокллэлым утфэнзыш,
Нысэбгъусэу псауныгъэр
Кыомызэгъу уигъусэнэу,
Нэмазигъэу о уигъашлэ
А зытетым темыкынуэ
Сыпфэлэа, тьянэ дыш.**

(у. «Тыпфэгъушлэ, тьянэ дыш», н. 69-рэ)

Усаклоу Хъунэго Нурет ежэ янэ за-кыоу шымытэу, Ным иобраз лъэш, адыгэ жабзэм ибаигъэ кызыфигъэфедээ, гу-шылэ дахэклэ, гушысэ кууклэ пклэгъэ «усэ-саугъэт» фигъэуцугъ. Ар сыда зы-мыуасэр!

Шьо пчыагъэу зэхэлэ шылэныгъэм ыгузэгуплэ ит бзылфыгъэм — Ным иоб-раз Нурет итхылхэм чыплэшхо щаубыты ыкли лъэгэплэ гъэнэфагъэм ныр зэрэте-

тыр, ишлушлагъэ ащ зэрэгъунэнчъэр ашыкыгъэтхыгъ.

Хэтырэ цыфи гугъэ нэфхэр, ахэмклэ гугъаплэхэр кызыдхыгъахы, ахэм гъо-гу зэрафыхыштымклэ фэлэкылэрэр ешлэ. Ауми «цыфым цыфыр ищхэпс» зэралорэм ишыхыат шылэныгъэм тызы-фищэу тызэрихыллэхэрэм шлур зылэ-жэу, нэфыр кызыпкыкыхэрэр зэрахэтхэр. Хъунэго Нурет игушысэ кыэнэфэнымклэ, ыбзэ кытлэтэнымклэ анахэ зышлуагъэ кыекыгъэмэ имахульэу Клэрэщэ Тем-бот ашышгы; зы шысэ дэгъуклэ ухыпсэ-нэу мэхьумэ, Нурет ар Тхэм кыриты-гъагъ — Клэрэщэ Тембот ицлыфыгъэ ха-бзэ шыгъозэпагъ. Поэмэу «Нарт кыуачлэ зыхэлъыр уипсалэ» зыфиорэмклэ тхы-лэу «Гугъэплэ нэфхэр» Нурет кызыз-луехы. Адыгэ тхыгъэ литературэм, ана-хыу прозэм, лъэгъохэщ фэхыгъэ Тхэ-клошхом иобраз игъэклотыгъэу мы по-эмэм кыщырилотыкыгъ, итворческэ портрет зафэу кыщитыгъ.

**Тичыгуи, тичуашгуи, жэбзу
тэ кыатици,
Шылэныгъи ухыгъэшшэ ащыш.
Укыддэуыщит о неуци...
Лъэпкэ гъашлэр зыгъашлоу,
Клэращыр!..**

**Чы кыатыр зэпырыбгъазэу,
Гушысэр шхыгъэм цызоохэ.
Зэманэу тлэпкэ зэпчыгъэр,
Чэтанэу тхыанэм кытхэхэ.
Тулэгъэн ыкли тилэщитэп,
Щэчалгъэу узыщэчын.**

**Къэхыгъэн ыкли къэхыуцтэп,
Уиталант зымылгъэплэн.
Шыпкыагъэу, кыбзагъэу пхэлъым
Цыфмэ уасэу кыфаишлэр,
Чымы дышгъэр зэрэчлэмыкыуадэу,
Ахэлъыцт лэшилэгъухэм**

мыкыодэу.

(н. «Нарт кыуачлэ зыхэлъыр уипсалэ» н. 7 ыкли 10.)

Цыфлэпкыым игъашлэклэ анахэ мэ-хьанэ зилэу мамырныгъэр зэрэщытыр зэхишлэу, Нурет зэо мэхьаджэхэм нэ-лат архы, лъэпкыым пае псэр зытыгъэ-хэм шхыащэ афишлэу, усэ сатырхэр егъэщых.

**Абхъаз лъэпкыым машлоу
шхыарытыр,
Грузин гъунэгъумэ рахыр
нэлатыр,
Зэфэнчыагъэр зиджэсгъо лыгуи,
Шызыхишлагъ адыгэ чыгуи.**

**Клэлэклэ кунэу хэкуи икыгъэм
Анэ еуцощэ гъогуз пхыреци.
Шынэ ымышлэу, зышгъэ икыгъэм
Кыушхыгъэ тлуаклэм цэр
щыретлупыи.
Нэбгырэ тлоклэм ащ запэлуэдзэ,
Дзэ псау фэдэу пыи мэхэхэ.
Кыушхыгъэр кыгъаджэу машлор
мэхэхэдзэ,
Абхъаз чыгуи ыгу жэбэ дегъахэ...**

**Зы лэп адыгэмэ ашлоклодыгъэр,
Мурат лы пчыагъэу
зэклоцлытыгъ.
Зы гоп пыигуи пзууцжыгъэр,
Гуишгъэу Мурат зыкылигъэ.**

(у. «Лъэпкыым ынап» н. 92,93-рэ)

Мы зы усэ закыоу «Лъэпкыым ынап» зыфилоу Абхъазым шыфэхыгъэ лыхы-жэу Шэуджэн Мурат фэгъэхыгъэм нахэ ымытхыгъэм, Нурет усэнымклэ лэплэсэныгъэу хэлъыр бгъэунэфын плы-кыштыгъ. Ежэ Мурат ицлыф шыкли, ишэн плырыгыи, иллыблэнгъэ, гулэлэ-псэемыблэжыныгыи, ным игумэклэ, лыуз мыуыжыи, хэгъэгу шульгъур кызы-щэжыи, зыфэди, зэрашыр, лыгъэ зыхэ-лым чэтэ члэгъым «нан» зэрэщымыло-жырэри, лыгъэр лъэпкэ шэн-шапхыу адыгэмклэ зэрэщытыр, лыхыужхэр зы лъэпкыым зэрилэаплэхэри, зэрэщымы-гъушхэхэрэри усэм кышылуагъэх. Усэ лъэш, гушысэшхуи хэлэ ыкли уегъэшлэ.

Хъунэго Нурет ипоэтическэ сатыр пэпчэ фэсакъэу гушысэр ащэзы, джа-ры иусэхэм акылы-гъэсэпэтхыдэр кыабэ-клэу зыкылахэлъыр. Шылэныгъэм кыгъэу-цурэ упчлабэмэ яджэуап зафэх Нурет иусэхэр.

**Хэта зилажыгъэр усимылэжыымэ,
Хэта джы мысэр сыуимылэжыымэ.
Тфэмыгъэхыгъэр гуицлэ ныкы,
Зэтымытышхыгъэр нэллэгъу**

закъу.

(у. «Хэта зилажыгъэр», н. 44-рэ)

Усэхэу «Сыд пай?», «Фэсакъ», «Укысажэу ушысыгъэу слонти», «Се-гупшысэ...», нэмыкыкыи усаклом лирик инэу закышчыгъэлэгъуагъ.

Нурет цыфыгъэ шэпхэ лъагэмэ уафэ-зыплурэ усабэ ил.

Шылэныгъэ пэлухыор тхаклоу Хъунэго Нурет зэрэшлоигъоу шызэлуигъэклотыгъ прозэми. Ирасказхэу «Нысэ», «Гур тло-лабэрэп», «Ое мафэм», «Ащ анахэ илэаплэр» зыфилохэрэм адыгэ шыклэ-хэбзэ дахэхэр ашыкыгъэтхыгъээ, джырэ мафэм кыздихыгъэр мыхы-мышлагъэхэр кыащелуагъэх. Дэгъумрэ дэимрэ тигъэлгъэ-гъузэ, цыфхэр гъогу пхэндж зэрэтемы-хьанхэм мыпшыжыгъэу тхаклор дэлажэ.

Хъунэго Нурет творческэ лъэгъо зэ-ныбжэ лэпклэ-лъэпклэ дахэ тилитературэ тхыгъэ пхыришыгъ, тапэкли накыыл гу-псэфырэ губзыгъагъэу илээсхэм кы-фахырэмрэ зэготхэу, иадыгэ лъэпкэ напэ ылэтэу, псауныгъэ илэу, илээсыбэ кыт-хэтынуэ фэтэлэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Нурет илээс пчыагъэрэ гъэзетэу «Со-циалистическэ Адыгем» лок цыишлагъ. Псауныгъэ пытэ илэу, икыэлэмынэ ыгъэ-бзэрабзээ джыри илээсыбэрэ иусэхэмклэ тигъэгъушлэнэу, «Адыгэ макъэм» шлофы-шлэхэр, анахыу зыдэлэжыагъэхэр, фэла-лох ыкли фэгъушлох.

КЪОДЖЭ
КІЭЛЭГЪАДЖ

Уадыгэныр — уищыцкэцэн фæе

Къайтыкъо Къадырхъан Дзэшъу ыпхъум илъэс 37-рэ хъугъэу Улэпэ ублэлэ еджаплэм щырегъаджэх. Мы бзылфыгъэм пае гушыцэ фæбэ къэзымылони зэрэчылэу къыдэккынэп.

Къадырхъан шлоу хэлъыр бэдэд, къэралыгъоми, цыфхэми къылэжыгъэ уасэри шхъэккыфэри къыфашы. Ау сэ анахъэу щытхъоу фэслэгъурэр кэлэцкыкылоу ригъэджагъэхэу къылэккыгъэхэм адыгабзэр ягунэсэу, шлу алъэгъоу, рыгушыцэнхэр яклэсэу зэрпгъу хэрэр ары. Ащ лъэпсэ пытэ ил. Ежъ Къадырхъан зэрэхигъэунэфыкырымккк, хэтрэ цыфи ежъ зыфэдэ цыфэу зызырилъытэжырым бэ елътыгъэр.

— Сэ адыгэ шъыпкыу зысэлъытэжы, — ело Къадырхъан, — ар пхэлъэу щытмэ гъуашэрэп. Мары пшъэшъэжые цыкылоу Францием ифэгъэгъэ Шарлотта-Айшэт ахэккылагъэп, щытхъу пылэу зэккэмэ ашлэ хъугъэ.

Сэ снадыгагъэ, сикабзэ къызщегъэ хэрэр слъапсэ. Сянэ (Нинэ) Хъатикъуае щыщыгъ, лъэшэу сыфэраз, Тхъэм джэ-нэт къырет, Хъэдэгъэлэ Аскэр икъоджэгъугъ ыккы адыгэбзэ жэбзэ къабзэ-ккк гушыцэзэ идуна ыхъожыгъ.

Уадыгэныр — уищыцкэцэн фæе. Тэ тиунагъокк, тхъэ-тхъэмэ нэгъыриуе тапгъугъ, шэн-хабзэу къытхалъхъэмэ ашлоигъуагъэр тымаккэ Іэтыгъэу тызэдмъыгушыцэнэу, сыд хъугъэккы тызэфимылъынэу, шъырыгъэу, тишэн тыфигъэу, нахъыжхъэм лытыныгъэ афэтшы-нэу, дгъэшлонхэу ары.

Тхъэ-тхъэхэр лэжъэккыуагъэх, тиунагъоккэ тыщыфкылоуагъ, цыфмэ тыряккэсэу тыщыт. Тыкъызыхъыгъэмэ ашлоу къыттыраштэ, джыри ахэм яфэмэ-бжыккэ тычлэ.

Гъогум тырыккэ зыхъуккэ, инэу тымыгушыцэу, тычылэгъумэ сэлэм ятэхы, хъылъэ зылыгъым тылуккэмэ тыдэлэ — джары тызэралгъэр. А щысэхэр илъэс 37-рэ хъугъэу еджаплэм Іоф щысэшлэш, сиеджаккхэм плуныгъэу схэлъыр ахаслхъэзэ Іоф сэшлэ, — къелуатэ бзылфыгъэм.

— Снадыгагъэ, сибайныгъэ сашхъамысэу сэгочы, адыгэ жабзэр алулэу кккэцкыкылхэр зэрэпгъуштым сыпыл. Уроккхэм, урок ужжхэм, библиотекэм, зыплъыхъаккэ природэм тэккы, Іоф-

шлэн зэфэшхъафхэр тэгъэцккэми, адыгабзэр ренэу сэгъэфедэ. Пэрэныкъо Мурат зэриуагъэу, «Зыбзэ зиджагъом янэ еуджэгъужы», — ар тэри зыщыдгъэгъушэрэп. Тиadyгабзэ ренэу нэлъэгъум ит, «**Сыбзэ — сибайныгъэ**» зыфилоуэр урокхэр адыгабзэм ихэгъэхон тегъэпсыхъагъэх.

Адыгабзэр тхыбзэрэ я Мафэ ехъулэу (гъэтхаккэ и 14-м), шхъхъыкыгъэ урок темэу «**Сыбзэ-конзу сыфаеп**» ыцлэу стыгъэ. Мыщ дэжыккэ тишкыккэ икккэцкыкылау, адыгабзэм икккэцкыкылоу Ожъ Аскэр-бый иусэхэу «Снадыгабз», «Адыгэ цыер», «Адыгэ шъуашэр» зыфилохэрэм къыщытфаджагъ.

— Ащ фэдэ гушыцэгъухэм мэхъанэшхо ясэты, — ело кккэцкыкылау. — Цыфэу къэгъушыцэрэм жэбзэ дахэ Іулъ зыхъуккэ уемыхъопсэн плъэккыщтэп, убзи нахъ зэбгъашлэ пшлоигъоу уешы, — къыхэгъэшы Къадырхъан.

— Жэбзэ дахэккэ кккэцкыкылоу гушыцэр, мэхъанэр гум нэсы,

шхъхъэм къенэжы. Ары Шекспир, Пушкиныр, Лопе-де-Вега, Шиллер тыгу зыккымыкылхэрэр. Адыгабзэккэ тхыгъэ тхылхэр шлу алъэгъунхэм пае, еджаккылоу слагагъэхэми, джы сиккэхэми нэрылэгъу Іэпылэгъухэр бзу сэгъэфедэ. Къоджэ библиотекэр (библиотека-рыр Гъубэккы Фатим), кккэцкыкылоу журналэу «Жъогъобыныр» езгъаджэхэрэм яунэмэ арыл, ашагъэфедэ, усэхэр зэтэгъашлэ. Тыфэягъ сэри, ны-тыхэри, библиотекэм ипаци кккэцкыкылоу хэм апае адыгэ тхылхэр сурэтхэмккэ дахэу гъэкккэцкыкылоу нахъыбзу къыдагъэккыныу.

Гъатхэр мэфэккыккэ баигъ. Ахэм афэгъэхъыгъэ Іофтхъабзэхэр тиеджапкэ цыккыуагъэх. «**Заом тыфаеп!**» зыфилоу Теклоныгъэм ия 65-рэ илъэс фэгъэхъыгъэ шхъхъыкыгъэ урокым хъаккэхэр хэлъжыгъэх. Еджаккылоу адыгабзэри урысыбзэри дэгъоу зэрэшлэрэр къагъэлъэгъуагъ. Ленинград цыфмэ заом илъэхъан кынуу шалъэгъугъэм, Сталинград ыккы Курскэ ащыккылоу заохэм ахэтыгъэхэм ацлэхэр къырауагъэх, зэлъашлэрэ адыгэ усаккылоу Хъаткы Ахмэд, Хъэдэгъэлэ Аскэр, Мэщбэшлэ Исхъакъ атхыгъэхэм езырэу еджа-ккылоу къыдагъагъэх, оредхэр къалуагъэх.

Адыгабзэр нахъ дэгъоу пшлэным пае, бэрэ Іоф зыдэпшлэжыккы, адыгабзэккэ тхылхэм уадыжэн, телевидени-ем, радиом адыгабзэккэ къатыхэрэм

уадыжэн, нахъыжхъэм яжабзэ уккыры-плъын фæе. А гъогум утетмэ угъош-щтэп.

— Снадыгабзэ сэ осэшхо фэсэшы, — къыпегъаштэ джыри къылоуагъэм Къадырхъан, — ар зымы стырихын ымылэккыщт мылкъу.

Мы гъэмэфэ гъэпсэфыгъо уахътэми Къадырхъан сылуккэу мэхъу еджаплэр зэрэсигъунэгъум къыхэккэу, ащ шыхъу-рэ-щышлэрэм сидыгъуи сыщыгъуау.

Мыгъи гъэмэфэ лагерым кккэцкыкылоу абаэмэ зыщагъэпсэфы. Сабый чэф маккэхэр ренэу зэхэтэхы. Мары джы адыгэ джэгум зыкъышлэтыгъ, адыгэ пщынэм Докшокова Ленэ къырегъало, пхъэккычыр мэккынычы. Лагерым плуныгъэ Іофыр щызэрэхъэ мы уахътэм Къайтыкъо Къадырхъан. Адыгэ оредым, къашхом кккэцкыкылоу хэм ащиз ахагъахъо.

Профессионалхэр — «Бэслыныем» хэтхэр шагъэзыехи, ахэм уатеккылоу плъэккыщтэп, адрэ къэшъоным игъогу техъэгъаккэ жюрир ахэплэжыи, Хъухъол Астемир апэрэ чыплэр ратыгъ. Цыфэу пщынэм къыгутоигъэхэр Астемир инэу Іэгу фытеуагъэх. Джарэуштэу цыккылоу-цыккылоу уишэнхэри уихабзэхэри зэбгъашлэхэзэ цыфы охъу, зыкъоогъоты, уадыгэн зэрэфæер къып-хэхъэ.

ПШЫКЪЭНЭ Май.

Кккэцкыкылау Іофшлэным иветеран. Улап.

Ныбжыккэцэн ядгъэшлэн фæехэр

Тарихъым игугъу пшлэн фæе къытккэцкыкылоу хэрэм икъоу ашлэнэу, рыгушхонхэу, лъагъэккылоу, кккызыгъэ фамы-шлэу тыбзэ, тишэнхэр, диныр къаухъумэнхэу. Сэ къэзгъэ-шлагъэм лъыжыккэ къалотэ-жъэу зэхэсхыгъ Гъобэккыуае чылэгъуитфэу зэхэхъагъэу. Ащ ыпккэ Іофтхъагъэу мзым хэсыгъэх. Ари зы уахъ-тэу ккыуагъэ, етлэнэ акъыл къагъоты, чылэгъуитфыр зэхэхъагъы, зы чылэшхоу тлы-сыгъэх.

Цыф Іушыбэ къуаджэм къыдэккыгъ. Ефэнд цлэрыло-хэр дэсыгъэх. Ящылэккэ-псэуккэ нахъышлу хъоу, нахъ зэдэлужхъэу псэоу рагъэжыгъ. Гъобэккыуае ллэккышхохэр дэ-сыгъэх: Бэчмызэккыохэр, Адэ-мыеккыохэр, Маткыккыохэр, Ор-зэмыккыохэр. Мыхэм былы-мыбэ ялэщыгъ, дэгъоу лажъэ-щыгъэх. Зэдэлужхъэу, яжъ агъэлъапкэу, яклалэхэр агъа-шлэхэу, щылэккэ-псэуккэ фæ-гъасэхэу, чыгур шлу алъэгъоу, адыгэ шэнхэр агъэлъапкэу, агъэцкыкылоу зэхэтэгъэх, унагъом, ллаккыом щытхъу къафахыщтыгъ.

А лъэхъаным хэбзэ гъэшлэ-гъонхэр щылагъэх. Бзылфыгъ-гъэм чыгу Іахъ илагъэп. Гъоб-эккыуае дэсыгъ Хъатыккыо Мы-хъамод алоу, ащ пхъуи 5 илагъ. Ежыккы тефэрэ чыгу гектари 2-р ылэлъыщтыгъ, ыпхъухэм апае чыгу къыратыщтыгъэп. Мэккы-мэщым упылныр а лъэхъаным кыныгъ, сыда пло-мэ пхъэлэшхэр икъоу щыла-гъэхэп, шы-цухэмккэ жъош-тыгъэх. Пхъэлэшхэм ши 4 е цуи 4 кккэцкыкылоу, ахэм зы нэгъы-рэ афэгъэзагъэу, пхъэлэшхы-р зы нэгъырэ ылыгъэу непэрэ-зымафэм къэккыккыщтыгъэх.

Къуаджэм чыиф унэ заккэ дэтыгъэр. Бгъэнышхъэ е ор-зэшхъэ унагъэх. Ахэр жыккы ымыхъынхъэу пхъэ зэпышлæ-гъэхэр унашхъэм телыгъэх. Унэ джэхашъор ятлэккэ аиш-тыгъэ. Онджэкъ машлэмккэ пщэрыхъэщтыгъэх. Ау къэлæ-гъэн фæе дэгъоу зэрэшхъэ-гъэхэр. Лыр яхъоигъ, тхъур, шэр, къуаер афиккыунэу унагъ-хэм арылгыгъ. Хъалыгъу щы-лагъэп, натрыф хъаджыгъэм пластэ хашыккыщтыгъ. Хъа-тыкк, мэдждаж зыфэпшотхэр ашлэщтыгъэх.

Тиккыоджэдэхэр зэдэлужхъэу, гуккэгушхо ахэлъэу, зэдэлъж-хъэу псэуштыгъэх. Ау 1918-рэ илъэсым, граждæн заом илъэ-хъан Гъобэккыуае шъобжышхо рахыгъагъ. Хъулыфыгъэу нэгъы-рэ 300-м ехъу ауккыгъагъ. Чылэр зэралгъоуагъ. Илъэ-сым кккэцкыкылоу цыраулыгъу шы-тыгъ. Шъуз-ккэцкыкылоу зышхъэ дэзыхыи Джэдджэхъаблэ, Нэшкыккыуае ккыуагъэхэм ачлы-плэ ахэм адэс хъулыфыгъэхэр къафыхи, Гъобэккыуае шауккы-гъэх. Хъаккэ-къоккылау, жъа-лымыгъэу а лъэхъаным ти-цыфхэм арахыгъэр маккэп.

Стлэшъу Зэчэрые лы Іу-шыгъ, лыблэнагъ, зэлъашлэу шытыгъ. Ащ Гъобэккыуае мыккыдыжъэу, къуаджэу кккэ-жыккэ мэфы 7 джэгу ышлы-жыккыныу ылогъагъ ыккы игушы-лэ ыгъэцккэжыгъагъ.

Арышъ, тиныбжыккэцэн ягъэшлэгъэн фæе чылэу къы-зыхъугъэхэм итарихъ. Ллэккыо тлэккыо кккэнагъэхэмрэ шъуза-бэхэу кккэцкыкылоу 4 — 5 зилэхэмрэ зэаккылэгъухэу чылэр агъэккы-дыгъэп. Ахэр зэгъурылохэу лэ-жыгъэх, псэуэгъэх, шхъхъэккэцкы-шхо ахэлъэу адыгэ шэн-хабзэу

щылэхэр агъэцккэцкыкылоу, Гъоб-эккыуае дахэккэ ыцлэу рарагъэ-луагъ.

Октябрэ революционер зыте-ккыом колхозхэр зэхашэгъагъэх. Гъобэккыуае апэу колхозитлэу дэтыгъ. 1941-рэ илъэсым Хэгъ-гу зоошхор къызежъэм, тицлы-фэу ккыуагъэр мэккылау. Джыри тибзылфыгъэхэр кыныккы ккыу-цауагъэх, ялхыхэр заом ккыуагъэх, унагъоухэр, кккэцкыкылоу хэр къалъэхэнагъэх. Чэци мафи ямылэу колхоз губгъом Іоф шаллагъ. Шъузабэмэ ащыш-хэу кккэцкыкылоу 6 — 7 зилагъэхэри маккэп. Теуцожъ Пшъашъэ, Іэшпынэ Чихъан, Іэшпынэ Нау, Уджыхъу Аминэт ахэм ащы-щыгъэх.

Заор заушым псаоу къэзгъэ-зэжыгъэри маккэ. Джарэуштэу гъобэккыо бзылфыгъэхэм ккын нэмыккэ амылэгъоу къа-хыгъ. Зэо ужым колхозхэр зыпкы игъэуцожыгъэными Іофышхо хашыхъагъ. Ясабый-хэр дахэу, Іэдэб ахэлъэу, Іоф-шлэным фэлæзэхэу, чыгур шлу алъэгъоу, янэхэм анапэ тыра-мышхэу аплугъэх, ахэр арых Гъоб-эккыо колхозым ищытхъу языгъэлуагъэхэр.

Непэ тиныбжыккэцэн Іоф зэрадашлэрэм сигъэрэзэрэп. Тиккыуаджэ дэт гурыт еджа-плэм, культурэм иунэ, иску-ствэхэмккэ еджаплэм, Теу-цожъ Цыгъо имузей алэ зэ-ккэцкыкылоу Іоф зэдашлэрэп. Теуцожъ районым культу-рэмккэ игъэлорышлэп ифэ-шъуашэм тетэу ахэм алып-лээрэп. Гъобэккыо кккэцкыкылоу псэуплэм иадминистрации гъунэ алъыфэрэп.

Тиккэцкыкылоу умыгъэ-дэлэушхъу щытэп. Кккэцкыкылоу чанхъу, шхъхъэккэцкыкылоу ахэлъэу, Іофшлэным дэгъоу пыл-хэу тилэри маккэп. Іофшлэным иветеранхъу наградэхэр зилэ-хэу къуаджэм дэхэми ягугъу ашлэрэп. Тиныбжыккэцэн ягъэшлэгъэн фæе къуаджэм псыр, газыр, электричесствэр шагъэфедэхъуныр, поликли-никэр, конторэр, культурэм иунэ, музей, еджаплэхэр, ту-чан дахэхэр дэшхыгъэхэнхэр зыпшъэ дэккыгъэхэр ятэ-янэ-хэу чэци мафи зимылэу кол-хозым Іоф щызышлагъэхэр арэу зэрэщытыр.

БЭРЭТЭРЭ Аскэр.

Заомрэ Іофшлэнымрэ яве-теран.

«Ислъамыер» Польшэм макъо

Музыкэм, искусствэм, фольклорым я Дунэ фестиваль бэдзэогъу мазэм и 22 - 29-м Польшэм щыкълэщт. Беларусым, Китаим, Грецием, Инди-ем, Урысыем, Польшэм, нэмыкълэхми яартистхэр ащ хэлэжъыщтых. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдылокъышъоко ансамблэу «Ислъамыем» уплэкълунхэр щытхъу хэлъу ыкълугъэх, зэхэщакълэмэ ягуапэу Дунэ фестивалым рагъэблэгъагъ.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо мафэхэм «Ислъамыем» концертхэр хы Шхуцъэ Гушъом къыщитыгъэх. Санкт-Петербург дэт консерваториэм къыкълугъэхэр, музыкант цлэрылэхэр тиансамблэ къеплъыгъэх.

— Программэ гъэшлэгъон Польшэм тэщэ, — ело «Ислъамыем» ихудожественнэ пашэу, Урысыем инароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан. — Грецием, Китаим, Беларусым, нэмыкъл хэгъэгумэ яартистхэр

тигъусэхэу концерт зэхэтхэр Польшэм къыщитыгъэх. Адыгэ фольклорым къыхэхыгъэ произведенихэр тиорэдыломэ къалоштых, лъэпкъ къашъохэр къагъэлъэгъоштых. Хьокълэ Сусаннэ, Агъырджэ-

нэхъо Саныет, Къумыкъу Шамсудинэ, Мэщлэкъо Даринэ, нэмыкъл артистхэм амакъэ Тыркуем, Израиль, Москва, Къыблэ шхольбырым зэп зэрашыгъэхэр. Яорэдхэр дискхэм атетхагъэхэу искусствэр зыкъласэхэр ядэлх.

Пшынаохэу Лъэцэр Светланэ, Мышгъэ Анзаур, фэшъаф музыкантмэ ятворчествэ Ізкълэб хэгъэгухэм ашашлэ.

— Сымакъэ телытагъэу музыкальнэ произведенихэр Нэхэе Аслъан сфетхы, — ело Мэщлэкъо Даринэ. — Польшэм сызыкълэ сугуапэу орэдхэр къэслоштых.

Мэфэ зауэлкълэ «Ислъамыер» Польшэм ежъэщт. Тиансамблэ ишыкълэгъэщт гъогупкълэ, фэлэфащлэхэм апэлхуащт мылкъур зэхэщакълэмэ апшгъэ ралъхъа-жыгъ. «Гъогумаф, тильаплэу «Ислъамыер»! Щытхъоу о пфалорэм тырэгъушхо.

Сурэтым итхэр: Мэщлэкъо Даринэ лъэпкъ орэдыр къело, пшынаоу Мышгъэ Анзаур дежъыу.

ТИЗЭУКЪІГЪУ ГЪЭШІГЪОНХЭР

Мыекъуапэ итамыгъэ Бразилием къыщагъэлъэгъошт

Бразилием къыкълугъэ футболлистхэр Адыгеим зэрэщылагъэхэр тиспорт инэкълубгъохэм ахэкълэщтэп. Футболыр зыкъласэхэр къызыкълэунчлэу Іофыгъохэм афэгъэхыгъэу Мыекъуапэ иадминистрацияе физкультурэмкълэ ыкълі спортымкълэ игъэлорышланлэ ипашгъу Сергей Двойниковым гушыгъэу тыфэхъу.

— Ощхышхом пашэ къамыгъанэу цыфыбэ стадионэу «Юностым» къызэрэклэогагъэр тигуапэ, — ело Сергей Двойниковым. — Ныбджэгъу зэлукълэгъур спортым пыщагъэмэ ашлэгъэшлэгъоныгъ. Кълэлэцылхэмрэ ныбжыкълэхэмрэ плуныгъэ дэгъу ятыгъэным фэшл футбол ешлэгъухэр, нэмыкъл зэлукълэхэр джыри зэхэтщыгъэх.

Сергей Двойниковыр Бразилием ифутболистмэ зэрафэрэзэр арилуи, нэпэепл шлухъафтынэу

къалэу Мыекъуапэ итамыгъэ зытешлэхыгъэ сурэтыр аритыгъ. Хьакълэхэр бысымхэм къафэрэзэхэу гушыгъэ фабэхэр къауагъэх. Мыекъуапэ итамыгъэ Бразилием нагъэсынышгъ, чыплэ хэхыгъэм къыщагъэлъэгъонэу агъэуцушгъ.

Футболым еплыхэрэм шэнхэбзэу афэхъугъэмэ зыкълэ ащыщ якъалэ е якъуаджэ икомандэ нахъ фэгумэкълыхэр, Іэгъу фытеонхэр. Ау а шэныр Мыекъуапэ щаукъуагъ. Бразилием ифутбо-

листмэ бэрэ Іэгъу афытеуагъэх, ешлэкълэу къагъэлъагъорэм пашэ афэгъушгъагъэх.

Бразилием ифутболистэу Рикардо къэлапчэм тлогъогъо Іэгъуаор зэрэдидзагъэр зыльэгъу-

гъэхэм къалотжыын альэкълыщтыр макълэп.

Тхьаегъэпсэху зэхэщакълэхэр. Сурэтым итыр: Бразилием ифутболист Мыекъуапэ итамыгъэ къегъэлъагъо.

ДИНЫМРЭ ТИГУМЭКІХЭМРЭ

Къэхалъэр зыгъэкълэбзэрэм ишлушлагъэ клэдырэм

Быслъымэн диныр зылэжыгъэхэрэм шышхъэлум и 11-м нэкълмазэр аублэщт. Ащ бэмэ зыфагъэхъазыры. Япсауныгъэ изытет къыдалгытэзэ, нэкълмазэр зэрагъэкълэщтым егунысэх.

Нэкълмазэм имэхъанэ игъэкълэтыгъэу тыкытегушыгъэу пшгъэрылгъэ зыфэтшхыжыгъэгоп. Анахъэу къыхэдгъэщырэ быслъымэн диным ишэн-хэбзэхэр зэрэдгъэцакълэхэр ары. Тыкэгъушыгъэ зыхыкълэ тыбгъэ тытеожыныр, зэкълэмэ апэ титэу къызыщыдгъэхуныр тикълэс. Адэ арэу тыдэгъунэу тыфаемэ сыдамыш фэдиз щыкълэгъэхэр къыталокълэхуу къызыкълэхэкълэр?

Псэ зыпытэу къэхъурэр дунаим зэгорэм зэрехыжыштыр тэшлэ. Шымылэжхэм апае къэхалъэхэр тилэх. Ахэр кълэлэцылкълэу кълэплэхуу тлэйтэхэрэп. Сыд плуагъэми, къэхалъэм лпыплэныр нахъ зытефэрэ зыныбжыкълэу цыфыр ары. Дунаир зыхъожыгъэхэм мыжъобгъухэр, саугъэтхэр афагъэуцух. Нахъ кълэракълэу зыгъэпсыщтыр язэрэ-

мыгъашлэу зэнэкълэокълэунхэу арэп зыфатлорэр. Къэхалъэм игъэкълэбзэн нахышлэу тыналэ тедгъэтыныр пшгъэрылгъэ шхъауау зыфэтлгытэжыныр ары къыхэдгъэщырэ.

Къалэу Мыекъуапэ, тикъуаджэхэм адэт быслъымэн къэхалъэхэр икълэу дгъэкълэбзэхэрэп. Уцыр ашхъэщытэу, зэхэкълыхагъэхэу тэлэгъух. Дунаим ехыжыгъэ цыфыр аубыжырэп, шлулэ агу къызэрагъэкълэжыштым пылхэу дахэкълэ тегушыгъэх. Ар диныр зылэжыгъэрэмэ яшэн-хэбзэмэ ахэтэлгытэ. Зыгу къытемыжыгъэрэм уфэмыгумэкълэныр ащ къыкълэрэп. Унамал къехъымэ, илахыл-благъэхэм

уишлуагъэ ягъэкълэ, щымылэжыым илофшлагъэ лыгъэкълэуат. Игъо зыфимыфагъэр зэрэпфэлэкълэу фэгъэцакълэ.

Ахэр къыохылыгъэкълэщтыр къыпшыхуу зыхыкълэ, загъорэ нэмылэми, къэхалъэу зыщагъэтлэлыгъэм дахъ, ыпашхъэ иуцуи удэгъушыгъэу къызыщыгъэху, зыдэщылгъэ чыплэр гъэкълэбзэ. Гъэкълэбзэ умытхъаусыхуу, зыгорэхэр уубынхэм упымылэу. Гум икълэу шлушлагъэр зэкълэми анахъ лъаплэшъ — ари зыщымыгъэгъушш.

Дунаим ехыжыгъэм бэп ишыкълэгъэр. Нэкълмазэр къэмысызэ тикъэхалъэхэр зыдгъэкълэбзэхэкълэ, тауж къыкълэу кълэлэцылкълэхэм щысэ тафэхушгъ. А зы Іофым пашэ тымышхъахыныр типшгъэрылгъэуи щыт. Дин Іоф къыхэмыхъаштми, къэхалъэхэр дгъэкълэбзэных тинеушрэ мафэ пашэ.

Нэкълубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.

АР-М ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Хэта чемпион хъуштыр?

Адыгэ Республикэм футболымкълэ изэнэкълэу хэлэжыгъэр командэхэр бэдзэогъу мазэм и 15-м ехъулэу чыплэу зыдэщытхэмрэ очко пчъагъэу ялэмрэ зэтэгъаппшэх.

1. «Кошхъабл» Кошхъэблэ район — 12
2. «Пэнэжыкълэуай» Теуцожь район — 9
3. «Нарт» Шэуджэн район — 7
4. «Факел» Джэджэ район — 7
5. «Урожай» Мыекълэпэ район — 3
6. «Адыгъкълэ» Адыгъкълэ — 0
7. «Урысыер» Красногвардейскэ район — 0.

Командэхэм ешлэгъу плырыпллэ ялагъ, «Урожай» ешлэгъуитлу нылэп зыхэлэжыгъэр. Кошхъэблэ районым ифутболистмэ теклоныгъипллэ къыда-хыгъ, апэрэ чыплэм фэбанэх. Теуцожь, Шэуджэн, Мыекълэпэ районхэм якомандэхэри хагъэунэфыкълэу чыплэхэм афэбанэх. Арышгъ, чемпион хъуштыр джыри къэшлэгъуае. Ешлэгъухэр бжыхъэм аухыштых.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Къыдзыгъэкълэрэ: Адыгэ Республикэм лъэпкъ Іофхэмкълэ, Ізкълэб къэралхэм ащыпсэрэ тильэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкълэ ыкълі къэбар жъугъэм иамалхэмкълэ и Комитет Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор
шхъаІэм
иапэрэ гуадзэр
АУЛЪЭ
РУСЛЪАН

Редакциер
зыдэщылэр:
385000,
кълэ. Мыекълэуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкълэжы зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Іофхэмкълэ,
телерадиокъэтын-
хэмкълэ ыкълі зэлъы-
Іэсыкълэ амалхэмкълэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шланлэ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышпып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкълэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кълэжы ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажыгъэхэ-
рэмрэ яеплъыкълэ
зэтемыфэн ылъэ-
кълэщт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхъырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкълі къэ-
зытхыгъэхэм
алэкълэджыхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
кълэ. Мыекълэуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4480
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2116

Хэутыным
узшыкълэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкълэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00